

Dirección Xeral de Formación Profesional
Rede de Conservatorios Profesionais de Música e Danza de Galicia

MD85PRO01

Programación

Centro: CMUS Profesional de Santiago de Compostela

Materia/disciplina: VIOLA

Curso: 2023 - 2024

Índice

1	Introdución.....	3
2	Metodoloxía.....	4
3	Atención á diversidade.....	4
4	Temas transversais.....	5
	4.1. Educación en valores.....	5
	4.2. Tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación (TIC´s).....	6
5	Actividades culturais e de promoción das ensinanzas.....	6
6	Secuenciación do curso.....	7
	6.1. Curso: 1º de Grao elemental.....	7
	6.2. Curso: 2º de Grao elemental.....	13
	6.3. Curso: 3º de Grao elemental.....	19
	6.4. Curso: 4º de Grao elemental.....	25
	6.5. Curso: 1º de Grao profesional.....	31
	6.6. Curso: 2º de Grao profesional.....	37
	6.7. Curso: 3º de Grao profesional.....	43
	6.8. Curso: 4º de Grao profesional.....	50
	6.9. Curso: 5º de Grao profesional.....	57
	6.10. Curso: 6º de Grao profesional.....	64
7	Procedementos de avaliación e seguimento da programación didáctica.....	70
8	Procedementos para realizar a avaliación interna do departamento.....	71
9	ANEXOS.....	72
	9.1. Probas de acceso 1º de grao profesional.....	72
	9.2. Probas de acceso a outros cursos.....	74
	9.3. Criterios para a obtención dos premios fin de grao.....	76
	9.4. Bibliografía para o uso do alumnado.....	76
	9.5. Fichas de avaliación (inicial e sistemática) e rúbricas.....	77

1 Introducción

A presente programación pretende establecer unha proposta de desenvolvemento curricular para a materia de viola que conforman tanto os catro cursos do grao elemental como os seis do grao profesional das novas ensinanzas de réxime especial de música .

Esta debe ser entendida como unha guía, unha orientación e un modelo a seguir xa que respecta a actual normativa vixente, que pretende avanzar cara a unha estrutura máis aberta e flexible, perseguindo un ensino integrador e proporcionando ao alumnado as ferramentas que lle permitan desenvolver ao máximo o seu potencial como futuros intérpretes. Ao mesmo tempo, presta especial atención á diversidade do alumnado e permite ao profesorado aplicar a súa metodoloxía respectando tanto a liberdade de cátedra de cada profesor como o dereito dos alumnos a acadar o máximo nivel artístico posible baseado no esforzo persoal e no desenvolvemento das súas capacidades.

–Marco Legal

Para a elaboración desta programación didáctica tivéronse en conta os seguintes documentos legais, clasificados atendendo á súa data de publicación, de menor a maior antigüidade:

- ORDE do 29 de setembro de 2015 pola que se convocan os premios extraordinarios nas ensinanzas artísticas profesionais nas modalidades de música, danza e de artes plásticas e deseño na Comunidade Autónoma de Galicia, correspondentes ao curso 2014/15. DOG do 6 de outubro de 2015.
- DECRETO 229/2011, do 7 de decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia nos que se imparten as ensinanzas establecidas na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación. DOG 21 de decembro de 2011.
- CIRCULAR 15/2011 da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa pola que se ditan instrucións para determinados aspectos do funcionamento dos conservatorios elementais e profesionais de música e danza.
- ORDE do 4 de agosto de 2011 pola que se desenvolve o Decreto 223/2010, do 30 de decembro, polo que se establece o Regulamento Orgánico dos conservatorios elementais e profesionais de música e de danza da Comunidade Autónoma de Galicia. DOG do 18 de agosto de 2011.
- DECRETO 223/2010, do 30 de decembro, polo que se establece o Regulamento orgánico dos conservatorios elementais e profesionais de música e de danza da Comunidade Autónoma de Galicia. DOG do 19 de xaneiro de 2011.
- ORDE do 28 de xullo de 2008, pola que se regulan as probas de acceso ás ensinanzas profesionais de música dispostas no Decreto 203/2007, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música. DOG do 18 de agosto de 2008.
- ORDE do 8 de febreiro de 2008, pola que se regula a avaliación e cualificación do alumnado que cursa as ensinanzas profesionais de música que se establecen na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación. DOG do 26 de febreiro de 2008.
- DECRETO 203/2007, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música. DOG do 31 de outubro de 2007.
- CIRCULAR 9/2007 da Dirección Xeral de Formación Profesional e Ensinanzas Especiais, pola que se ditan instrucións sobre o desenvolvemento das ensinanzas elementais e profesionais de música establecidas na Lei Orgánica 2/2006, de 3 de maio, de Educación.

2 Metodoloxía

Co fin de lograr co maior éxito posible os obxectivos de cada curso, a metodoloxía adoptada será: individualizada, adaptada a cada alumno; motivadora, con actividades de descubrimento e investigación; activa, sendo o alumno o centro da súa propia aprendizaxe; flexible e progresiva, adaptada ás características e necesidades individuais de cada alumno e integradora, abarcando a interdisciplinabilidade entre as diferentes materias do currículo.

O profesor tratará de dar solucións concretas a dificultades concretas e, en todo aquilo que teña un carácter máis xeral, aportar opcións e orientar e non impoñer criterios. Asimesmo, tratarase de estimular a receptividade, a capacidade de resposta do alumno e impulsar a súa autonomía.

Por último, o profesor promoverá, para unha aprendizaxe significativa e funcional, que os coñecementos adquiridos sexan útiles e teñan unha aplicación práctica.

3 Atención á diversidade

As medidas que se levarán a cabo para a atención á diversidade atópanse detalladas no Plan de atención á diversidade do centro, dispoñible na páxina súa páxina web.

4 Temas transversais

4.1. Educación en valores

O desenvolvemento integral do alumnado debe formar aos alumnos para integrarse na sociedade actual, sabendo responder de maneira adecuada aos problemas que esta sociedade presenta. Esta formación, que non está definida en ningunha das áreas, debe estar presente na aula de forma permanente, e maniféstase a través do que coñecemos como temas transversais.

O tratamento destes temas transversais fica reflectido nos seguintes obxectivos:

- Educación para a paz - Aprender a solucionar de forma dialogada os conflitos no ámbito escolar. Coñecer música doutras culturas.
- Educación moral e cívica - Participar en tarefas comúns, mostrando actitudes de colaboración e respecto polas normas, opinións e propostas alleas.
- Educación para a igualdade entre os sexos - Desenvolver a autoestima e unha concepción do corpo como expresión da personalidade. Corrixir prexuízos sexistas e as súas manifestacións na linguaxe, publicidade, xogos, profesións, etc.
- Educación para a saúde – Valorar a educación postural e equilibrio persoal e anímico dos alumnos.
- Educación para o consumidor - Crear unha conciencia de consumidor responsable que se sitúa criticamente ante o consumismo e a publicidade. Dereitos de autor.

4.2. Tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación (TIC's)

A aplicación da tecnoloxía da información e comunicación (TIC) e as Novas Tecnoloxías levounos a unha nova revolución, permitindo un crecemento enorme, evolución e perfeccionamento do proceso creativo musical.

Non obstante, faise necesario regularlas, e, seguindo a normativa do noso centro, establecemos o seguinte regulamento:

1. Non se permite o uso de teléfonos móbiles, así coma calquera outro dispositivo electrónico equiparable, dentro das aulas, agás nos casos en que o profesor ou profesora o autorice e sexa con fins didácticos.
2. Non se permite o uso na aula ou fora dela de ningún programa ou aplicación informática que recopile ou faga uso de calquera dato do alumnado (datos persoais, datos de avaliación e seguemento) agás CENTROSNET, e a súas aplicacións para dispositivos móbiles, ou calquera outro establecido e/ou autorizado pola consellería.
3. Poderanse utilizar outros programas ou aplicacións informáticas que non recopile nin faga uso de calquera dato do alumnado (metrónomo, afinador, etc.).
4. Para o uso de calquera outro programa ou aplicación informática do que non se faga mención na programación didáctica correspondente ou recopile ou faga uso de algún dato de carácter persoal ou referente ao seguemento ou avaliación do alumnado, deberáse pedir autorización expresa a cada alumno ou alumna, ou aos seus titores legais, de ser o caso.
5. No caso de que o profesorado ou o alumnado precisen facer uso do móbil ou de calquera outro dispositivo electrónico semellante nas aulas por algún motivo de forza maior e xustificable, deberá pedirse autorización á Dirección do Centro.

5 Actividades culturais e de promoción das ensinanzas

Unha actividade pedagóxica moderna non pode quedar reducida ao ámbito da aula. Así, o traballo de aula pode verse complementado por outras actividades realizadas noutros espazos centro (auditorio, biblioteca, aulas de audiovisuais ou de informática) e fóra do centro. Desta forma, potenciarase a asistencia do alumnado a concertos fóra do ámbito do conservatorio, así como a participación como intérpretes en grupo ou solistas de concertos organizados fóra do centro, cursiños e conferencias/talleres.

6 Secuenciación do curso

6.1. Curso: 1º de Grao elemental

6.1.1. Obxectivos

1. Asimilar os principios elementais da colocación da viola e da toma do arco.
2. Conseguir unha posición cómoda e correcta do instrumento e un equilibrio corporal nos movementos máis básicos.
3. Saber distinguir as divisións básicas do arco e distribuílo de forma correcta. Coñecer o detaché, o martelé e staccato.
4. Colocar correctamente a man esquerda e articular ben os dedos na 1ª posición, sendo capaces de mover a man ao longo do diapasón con liberdade como exercicio preparatorio para os futuros cambios de posición
5. Facer pizzicatos coas dúas mans.
6. Coñecer as escalas de Do M, Re M e Sol M nunha oitava e Do M en dúas oitavas e os seus arpejos, e localas perfectamente afinadas.
7. Tocar pezas sinxelas (en pizzicato e despois con arco) obtendo un son homoxéneo e controlado.
8. Memorizar fragmentos e pezas simples.
9. Coñecer as unidades elementais da viola e do arco e a súa morfoloxía.
10. Coñecer os principios básicos do estudo e aplicarlos á práctica diaria.
11. Iniciar a lectura na clave de Do en 3ª liña.

6.1.2. Contidos

1. Posición da viola. Fundamentos do equilibrio.
2. Toma do arco. Fundamentos da condución do arco e do son en tres movementos básicos: detaché, martelé e staccato.
3. Divisións elementais do arco: unidades, terzos, arco enteiro. Notas ligadas.
4. Colocación da man esquerda. Fundamentos.
5. Pizzicatos coas dúas mans.
6. Escalas e arpejos: Do M, Sol M e Re M nunha oitava, e Do M en dúas oitavas.
7. Interpretación de pequenas pezas nas tonalidades citadas, con movementos básicos de arco libres de tensións, e con afinación, ritmo e calidade de son correctos.
8. A viola: as súas partes, o seu coidado.
9. Cómo estudar: principios básicos do aproveitamento do estudo. Coñecemento xeral do instrumento e do arco: as súas partes, características acústicas e mantemento.
10. Memorización de fragmentos e pezas simples.
11. Iniciación á lectura na clave de Do en 3ª liña.

Temporalización e secuenciación dos contidos:

- 1º trimestre: Colocación da viola e toma do arco. Introducción á colocación da man esquerda e preparación para as escalas e arpexos nunha oitava: Re M, Sol M, en pizzicato. A viola e as súas partes, o seu coidado. Cómo estudar: principios básicos do aproveitamento do estudio.
- 2º trimestre: Divisións elementais do arco: metades, terzos, arco enteiro. Escalas e arpexos nunha oitava, Re M, Sol M e Do M. Interpretación de pequenas pezas nas tonalidades citadas, preferiblemente de memori
- 3º Trimestre: Interpretación de pequenas pezas nas tonalidades citadas, con movementos básicos de arco libres de tensións , e con afinación, ritmo e calidade de son correctos. Fundamentos da condución do arco e do son en tres movementos básicos: detaché, martelé e staccato. Escalas e arpexos cos golpes de arco básicos. Escala de Do maior en 2 oitavas.
- Preparación de exercicios para estudar no verán con unha planificación clara para que o alumno adquira bos hábitos de estudio.

6.1.3. Avaliación

Criterios de avaliación

1. Ter unha postura correcta do corpo, da viola, e do arco, mantendo unha posición equilibrada do corpo fronte ao instrumento, libre de tensións, que favoreza os movementos de coordinación entre ambos brazos e lle permita tocar con comodidade, seguridade e relaxación.
2. Asimilar conceptos técnicos, tanto do brazo dereito (suxeición, condución e golpes de arco), como da man esquerda (articulación)
3. Distribuír axeitadamente o arco en metades (metade superior e metade inferior), centro e todo o arco, realizando diferentes ritmos en cordas ao aire e escalas dunha oitava.
4. Combinar adecuadamente as arcadas detaché e martelé.
5. Tocar cos golpes de arco detaché, martele, legato e staccato unha peza sinxela do programa do curso ou unha escala.
6. Tocar as pezas do curso (vid. Listado de pezas recomendadas para o curso) con boa afinación, distribución do arco , homoxeneidade do son e fraseo correctos.
7. Coñecer de forma xeral o instrumento e o arco, as súas partes e o seu mantemento.
8. Interpretar estudos ou pezas curtas de memoria empregando os conceptos técnicos adquiridos.
9. Mostrar nas clases capacidade de aprendizaxe progresiva e bos hábitos de estudio.
10. Demostrar coñecementos na lectura da clave de Do en terceira.

Mínimos esixibles

-1º trimestre:

- Correcta colocación do instrumento e do arco.
- Interpretación en cordas ao aire de ritmos básicos aplicando correctamente detaché e martelé. Escala de Re maior con golpes de arco básicos (detaché e martelé)
- Tres pezas co primeiro patrón de dedos, das cales unha debe ser interpretada de memoria.
- Un estudo (Ex: Twinkle con variacións)

-2º trimestre:

- Correcta colocación do instrumento e do arco.
- Interpretación en cordas ao aire e con armónicos de ritmos básicos aplicando correctamente detaché e martelé.
- Escala e arpxos de Re maior e Sol maior con diferentes combinacións de golpes de arco (detaché e martelé)
- Tres pezas co primeiro patrón de dedos e incluíndo o 4º dedo, das cales unha debe ser interpretada de memoria.
- Un estudo (Ex.: Moto perpetuo, de S. Suzuki, con variacións)

-3º trimestre:

- Correcta colocación do instrumento e do arco.
- Interpretación en cordas ao aire e con armónicos de ritmos aplicando correctamente detaché e martelé.
- Escala e arpxos de Do maior en 2 oitavas con diferentes combinacións de golpes de arco (detaché, martelé e legato)
- Tres pezas co primeiro e segundo patrón de dedos, das cales unha debe ser interpretada de memoria.
- Un estudo.

Procedementos e ferramentas de avaliación

O proceso de avaliación comporta a realización de probas específicas, pero sobre todo, unha observación das actividades cotiás, que se realizan ao longo do curso para detectar problemas e establecer medidas para solucionarlos. É fundamental valorar tanto os procedementos, como as actitudes, así como o conceptos que se van adquirindo.

Realizarase unha avaliación inicial ao principio do curso para planificar o traballo que debe realizar cada alumno: o profesorado terá en conta os informes individuais emitidos polo profesorado do curso anterior (agás no caso do alumnado de novo ingreso).

A avaliación será continua durante todo o curso, ou sexa, procesual. Ao termo do grao elemental e profesional haberá unha proba perante un tribunal que xulgue a capacidade do alumno para o acceso ao novo grao.

O procedemento de avaliación continua realizarase a través da observación nas clases semanais, utilizando as fichas de observación sistemática do alumno, que permiten o seguimento do seu progreso e destrezas. Tamén se incluírá neste proceso as audicións, concertos, e probas técnicas específicas que teñan lugar durante o curso. Para a avaliación dos obxectivos acadados e contidos asimilados, empregárase unha ficha de avaliación do alumno.

Haberá tamén unha coavaliación que implique a todo o grupo de alumnos entre si, incluíndo a autoavaliación e a avaliación do outro, sempre dende un punto de vista construtivo.

O mesmo profesor tamén deberá realizar unha autoavaliación do seu traballo segundo os progresos que teñan os seus alumnos, e o seu grao de motivación.

Criterios de cualificación

Aplicaranse as seguintes porcentaxes:

Dominio técnico e postura corporal	30%
Interpretación e musicalidade	50%
Memoria	10%
Traballo individual	10%

Para a cuantificación empregárase o baremo recollido nas Rúbricas de avaliación do ANEXO

A cualificación final será o resultado da ponderación das cualificacións obtidas nos trimestres. A ponderación realizarase na seguinte proporción: 1º trimestre 30%, 2º trimestre 30% e 3º trimestre 40%.

1ª avaliación (30%) 2ª avaliación (30%) 3ª avaliación (40%) Convocatoria ordinaria

Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

Os criterios para a concesión de ampliación de matrícula están regulados nas Normas de Organización e Funcionamento do centro (NOF), a disposición da comunidade educativa na páxina web.

Para conceder a ampliación de matrícula é necesario que o alumnado teña superado todos os obxectivos sinalados para o curso que estea realizando. Ademais deberá de demostrar un grao de madurez e sensibilidade acorde co curso ao que pretenda promocionar.

Para tal fin realizarase unha proba que consistirá na interpretación dun repertorio que incluírá alo menos as obras, escalas, exercicios e ou estudos indicados nesta programación nos mínimos esixibles do curso avaliado.

Os criterios de avaliación serán os establecidos para o mesmo curso no que está. A proba valorarase do 1 ao 10 sendo necesaria unha cualificación de 5 puntos para superala e aplicando as seguintes porcentaxes de cualificación:

Dominio técnico e postura corporal	30%
Interpretación e musicalidade	60%
Memoria	10%

6.1.4. Medidas de recuperación

Plans de traballo para a superación de materias pendentes. O profesorado valorará a idoneidade das seguintes medidas:

- Programación de tarefas de carácter individual para reforzar os puntos débiles de cada alumno
- Adaptación das U. D. específicas aos requirimentos dos alumnos con problemas concretos.
- Realización de actividades complementarias de reforzo como :
 - Clases de reforzo fora do horario da clase individualizal
 - Intercambio de grabacións do estudo na casa
 - Programación da practica semanal baixo supervisión do seus pais/nais ou titores/as.

Procedementos de recuperación ordinarios

Tratándose de ensino con avaliación continua, o alumnado poderá recuperar cada avaliación acadando os contidos mínimos establecidos nesta programación para a seguinte avaliación.

Procedementos de avaliación nos casos en que a avaliación continua non é posible

Como se indica anteriormente, o procedemento xeral de avaliación é o da **avaliación continua** pero, se o profesor ou profesora da materia considera que non ten os datos necesarios para avaliar a algún alumno/a de xeito continuo por mor das faltas de asistencia reiteradas, deberá convocalo para unha única proba (que poderá ter varias partes), de carácter escrito, oral ou instrumental, en función da materia, na semana de exames previa a todas as sesións de avaliación. Neste caso o alumno ou alumna será convocado para dita proba cunha semana de antelación, alomenos.

Será o criterio do profesor ou profesora o que determine se un alumno ou alumna non pode ser avaliado seguindo os procedementos ordinarios da avaliación continua pero, en todo caso, o número de ausencias do alumno ou alumna deberá ser superior ao 50% das sesións de clase do trimestre.

A proba consistirá na interpretación do repertorio/escalas/estudos e ou exercicios indicados nesta programación para cada trimestre na temporalización do curso que corresponda.

Os criterios de cualificación de dita proba serán os propios do curso e aplicaranse as seguintes porcentaxes:

Dominio técnico e postura corporal	30%
Interpretación e musicalidade	60%
Memoria	10%

A non asistencia á proba será cualificada coa nota mínima (1) por parte do profesor ou profesora da materia na sesión de avaliación correspondente.

Proba extraordinaria de avaliación (para materias con cualificación negativa)

Para superar as probas de cada curso, o alumno deberá superar os contidos mínimos esixibles establecidos na presente programación, seguindo as indicacións da proposta de actividades de recuperación presentes no informe de avaliación negativa que lle será entregado polo profesor no mes de xuño.

Valorarase da seguinte forma:

- Donimio técnico 25%

- Postura corporal 25%
- Interpretación e musicalidade 25%
- Memoria 25%

6.1.5. Recursos didácticos

Escalas e arpejos:

- Toledo, A. : Método de Escalas e arpejos.
- Viola scales and arpeggios (Book I). ABRSM.

Métodos e estudos

- Anderson, G. And Frost: All for Strings
- Cohen, Mary: Superstudies for viola, vol. 1.
- Volmer, B.: Bratschenschule, vol. 1.
- Mateu,E.: Iniciación á viola. Real Musical.
- Applebaum: String Builder , Vol 1
- Rolland , P. :Young Strings in action, vol. 1, Tunes and Exercises for String Players.
- Kinsey, H: Easy Progressive Studies (Set I). ABRSM.
- Kinsey, H: Elementary Progressive Studies (Set I). ABRSM.
- Woof, R.: Fifty Elementary Studies. ABRSM.
- Carse, A.: Viola School of Progressive Studies. Stainer & Bell.
- Garlej & Gonzalez: Método de viola. Vol I. Henry Lemoinez

Pezas:

- Colledge: Sttepping Stones, Waghon Wheels
- Suzuki: Vol. 1
- Stanley Fletcher: New Tunes for Strings vol. 1.
- E. Elgar.: Six Easy Pieces for Viola.
- Barber: Solos for Young Violists vol.1 (primeiras pezas)
- Nelson, S.: piece by Piece 1, Tetratunes, Right from the start, Two in one, Pares, Tunes you know 1, Threes, Fours, etc.

6.2. Curso: 2º de Grao elemental

6.2.1. Obxectivos

1. Asimilar os principios elementais da colocación da viola e da toma do arco.
2. Conseguir unha posición cómoda e correcta do instrumento, máis afianzada e con maior naturalidade, e un equilibrio corporal nos movementos máis básicos.
3. Conseguir a realización de cambios de corda máis rápidos e fluídos.
4. Ampliar o rexistro a 2 oitavas nas escalas básicas e comezar o estudo das escalas menores sinxelas, perfeccionando a sonoridade e a afinación.
5. Iniciar a aprendizaxe dos cambios de posición, primeiro facendo uso das cordas ao aire e dos harmónicos naturais, e interpretando noutras posicións melodías xa coñecidas polo alumno procurando a súa correcta asimilación.
6. Tocar pezas de maior dificultade buscando unha sonoridade máis equilibrada.
7. Saber distinguir as divisións básicas do arco e distribuílo de forma correcta. Coñecer o detaché, legato, martelé e staccato. Combinar diferentes velocidades de arco e iniciar a practica do “arco de Viotti”.
8. Colocar correctamente a man esquerda e articular ben os dedos na 1ª posición, sendo capaces de mover a man ao longo do diapasón con liberdade, como exercicio preparatorio para os futuros cambios de posición e vibrato.
9. Coñecer os principios básicos do estudio e aplicarlos á práctica diaria.
10. Iniciarse na comprensión das estruturas musicais máis sinxelas
11. Memorizar fragmentos ou pezas axeitadas ao nivel.
12. Iniciar a aprendizaxe dos recursos para a improvisación e a lectura a primeira vista
13. Avanzar no dominio da lectura en clave de Do en 3ª.

6.2.2. Contidos

1. Posición correcta do corpo co instrumento e boa suxeición do arco
2. Formación do son: homoxeneidade, sonoridade e afinación; o peso e a velocidade do arco. O ritmo e a sincronización das dúas mans..

3. Continuación do traballo con golpes fundamentais do arco "alla corda": detaché, martelé, legato e staccato. Os cambios de corda e o legato, combinacións sinxelas. Inicio do "arco de Viotti".
4. Desenvolvemento do movemento perpendicular, horizontal e lateral dos dedos da man esquerda. Exercicios de mecanismos con diferentes patróns de dedos.
5. Escalas de Do M, Do m, Re M, Re m, Mi m, Mi bemol M, Fa M e Sol M, en dúas oitavas cos seus arpejos.
6. Exercicios de dobres cordas sinxelas, con cordas ao aire ou con só un dedo pisado.
7. Os cambios de posición e os armónicos.
8. Control permanente da afinación. Escoita interna.
9. Adestramento permanente e progresivo da memoria con diferentes exercicios, estudos e obras do repertorio.
10. Cómo estudar: a organización do traballo na casa
11. As estruturas formais das cancións populares: ABA, ABCA, ABACA, etc.
12. Lectura a primeira vista.
13. Lectura en clave de Do en 3ª.

Temporalización e secuenciación dos contidos:

- 1º trimestre: Cómo estudar: a organización do traballo na casa. Posición correcta do corpo co instrumento e boa suxeición do arco. Continuación do traballo dos golpes de arco básico: martelé, detaché, staccato, legato. Os cambios de corda e o legato, combinacións sinxelas. Repaso das escalas do curso anterior (Do m en dúas oitavas, Sol M e Re M en unha oitava). Ritmo e sincronización das dúas mans. Mecanismos empregando os dous primeiros patróns de dedos. Estudos e pezas.
- 2º trimestre: Formación do son: homoxeneidade, sonoridade e afinación; o peso e a velocidade do arco. Escalas de Do M, Re M, en dúas oitavas, e escalas de Do m, Re m, Mi M, Mi b M nunha oitava, con diferentes golpes de arco. Traballo de armónicos. Mecanismos empregando os tres primeiros patróns de dedos. Estudos e pezas. As estruturas formais das cancións populares: ABA, ABCA, etc.
- 3º Trimestre: Escalas de Re m, Mi b M, Fa M e Sol M en dúas oitavas. Inicio do traballo dos cambios de posición e do "arco de Viotti" e mellora dos golpes de arco traballados. Traballo de estudos. Interpretación de pezas e estudos nas tonalidades citadas, con movementos básicos de arco libres de tensións, e con afinación, ritmo e calidade de son correctos.

6.2.3. Avaliación

Criterios de avaliación

1. Coñecer de forma xeral o instrumento e o arco, as súas partes e o seu mantemento.
2. Manter unha posición equilibrada do corpo, da viola, da man esquerda e do arco, tocando unha escala e os seus arpejos no ámbito de dúas oitavas e unha peza de memoria, con boa afinación e son.
3. Distribuír axeitadamente o arco en metades, terzos, cuartos e arco enteiro, combinado co ligado de dúas, tres ou máis notas e empregar con solvencia o detaché en distintas partes do arco.
4. Tocar correctamente un staccato con bo son ata catro notas, distribuindo ben o arco en cordas ao aire e en escalas.

5. Tocar diferentes ritmos, distribuíndo correctamente o arco en cordas ao aire.
6. Tocar as escalas mencionadas nos contidos cos seus correspondentes arpexos, con distintos golpes de arco e ritmos.
7. Interpretar estudos ou pezas curtas de memoria, empregando os conceptos técnicos adquiridos, facendo uso de matices e dinámicas elementais, así como elementos básicos do fraseo.
8. Tocar as pezas do programa (Vid. listado de pezas recomendadas) cunha posición correcta, distribución do arco, bo son e afinación precisa.
9. Demostrar soltura na lectura da clave de Do en 3ª.
10. Mostrar nas clases capacidade de aprendizaxe progresiva e bos hábitos de estudio.

Mínimos esixibles

-1º trimestre:

- Correcta colocación do instrumento e do arco.
- Interpretación en cordas ao aire e con armónicos de ritmos básicos aplicando correctamente detaché , martelé.e ligadas.
- Escala e arpexos de Do maior en 2 oitavas e Sol e Re maior en unha; con diferentes combinacións de golpes de arco (detaché, martelé e legato).
- Mecanismos con diferentes patróns de dedos
- Tres pezas , das cales unha debe ser interpretada de memoria.
- Un estudo con variacións de arco.
- Unha audición técnica e unha audición pública.

-2º trimestre:

- Correcta colocación do instrumento e do arco.
- Interpretación en cordas ao aire e con armónicos de ritmos básicos aplicando correctamente detaché , martelé.e ligadas.
- Escalas e arpexos de Re maior en 2 oitavas e Mi maior e Mi b maior unha oitava con diferentes combinacións de golpes de arco (detaché, martelé e legato).
- Mecanismos con diferentes patróns de dedos
- Tres pezas , das cales unha debe ser interpretada de memoria.
- Dous estudos.
- Unha audición técnica e unha audición pública.

-3º trimestre:

- Correcta colocación do instrumento e do arco.

- Escala e arpejos de Mi b maior en 2 oitavas e Sol M en terceira posición con diferentes combinacións de golpes de arco (detaché, martelé e legato)
- Tres pezas co 1º e 2º patrón de dedos, das cales unha debe ser interpretada de memoria.
- Dous estudo.
- Unha audición técnica e outra pública

Procedementos e ferramentas de avaliación

O proceso de avaliación comporta a realización de probas específicas, pero sobre todo, unha observación das actividades cotiás, que se realizan ao longo do curso para detectar problemas e establecer medidas para solucionarlos. É fundamental valorar tanto os procedementos, como as actitudes, así como o conceptos que se van adquirindo.

Realizarase unha avaliación inicial ao principio do curso para planificar o traballo que debe realizar cada alumno: o profesorado terá en conta os informes individuais emitidos polo profesorado do curso anterior (agás no caso do alumnado de novo ingreso).

A avaliación será continua durante todo o curso, ou sexa, procesual. Ao termo do grao elemental e profesional haberá unha proba perante un tribunal que xulgue a capacidade do alumno para o acceso ao novo grao.

O procedemento de avaliación continua realizarase a través da observación nas clases semanais, utilizando as fichas de observación sistemática do alumno, que permiten o seguimento do seu progreso e destrezas. Tamén se incluírá neste proceso as audicións, concertos, e probas técnicas específicas que teñan lugar durante o curso. Para a avaliación dos obxectivos acadados e contidos asimilados, empregárase unha ficha de avaliación do alumno.

Haberá tamén unha coavaliación que implique a todo o grupo de alumnos entre si, incluíndo a autoavaliación e a avaliación do outro, sempre dende un punto de vista construtivo.

O mesmo profesor tamén deberá realizar unha autoavaliación do seu traballo segundo os progresos que teñan os seus alumnos, e o seu grao de motivación.

Criterios de cualificación

Aplicaranse as seguintes porcentaxes:

Dominio técnico e postura corporal	30%
Interpretación e musicalidade	50%
Memoria	10%
Traballo individual	10%

Para a cuantificación empregárase o baremo recollido nas Rúbricas de avaliación do ANEXO

A cualificación final será o resultado da ponderación das cualificacións obtidas nos trimestres. A ponderación realizarase na seguinte proporción: 1º trimestre 30%, 2º trimestre 30% e 3º trimestre 40%.

1ª avaliación (30%) 2ª avaliación (30%) 3ª avaliación (40%) Convocatoria ordinaria

Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

Os criterios para a concesión de ampliación de matrícula están regulados nas Normas de Organización e Funcionamento do centro (NOF), a disposición da comunidade educativa na páxina web.

Para conceder a ampliación de matrícula é necesario que o alumnado teña superado todos os obxectivos sinalados para o curso que estea realizando. Ademais deberá de demostrar un grao de madurez e sensibilidade acorde co curso ao que pretenda promocionar.

Para tal fin realizarase unha proba que consistirá na interpretación dun repertorio que incluírá alo menos as obras, escalas, exercicios e ou estudos indicados nesta programación nos mínimos esixibles do curso avaliado.

Os criterios de avaliación serán os establecidos para o mesmo curso no que está. A proba valorarase do 1 ao 10 sendo necesaria unha cualificación de 5 puntos para superala e aplicando as seguintes porcentaxes de cualificación:

Dominio técnico e postura corporal	30%
Interpretación e musicalidade	60%
Memoria	10%

6.2.4. Medidas de recuperación

Plans de traballo para a superación de materias pendentes. O profesorado valorará a idoneidade das seguintes medidas:

- Programación de tarefas de carácter individual para reforzar os puntos débiles de cada alumno
- Adaptación das U. D. específicas aos requirimentos dos alumnos con problemas concretos.
- Realización de actividades complementarias de reforzo como :
 - Clases de reforzo fora do horario da clase individualizal
 - Intercambio de grabacións do estudo na casa
 - Programación da practica semanal baixo supervisión do seus pais/nais ou titores/as.

Procedementos de recuperación ordinarios

Tratándose de ensino con avaliación continua, o alumnado poderá recuperar cada avaliación acadando os contidos mínimos establecidos nesta programación para a seguinte avaliación.

Procedementos de avaliación nos casos en que a avaliación continua non é posible

Como se indica anteriormente, o procedemento xeral de avaliación é o da **avaliación continua** pero, se o profesor ou profesora da materia considera que non ten os datos necesarios para avaliar a algún alumno/a de xeito continuo por mor das faltas de asistencia reiteradas, deberá convocalo para unha única proba (que poderá ter varias partes), de carácter escrito, oral ou instrumental, en función da materia, na semana de exames previa a

todas as sesións de avaliación. Neste caso o alumno ou alumna será convocado para dita proba cunha semana de antelación, alomenos.

Será o criterio do profesor ou profesora o que determine se un alumno ou alumna non pode ser avaliado seguindo os procedementos ordinarios da avaliación continua pero, en todo caso, o número de ausencias do alumno ou alumna deberá ser superior ao 50% das sesións de clase do trimestre.

A proba consistirá na interpretación do repertorio/escalas/estudos e ou exercicios indicados nesta programación para cada trimestre na temporalización do curso que corresponda.

Os criterios de cualificación de dita proba serán os propios do curso e aplicaranse as seguintes porcentaxes:

Dominio técnico e postura corporal	30%
Interpretación e musicalidade	60%
Memoria	10%

A non asistencia á proba será cualificada coa nota mínima (1) por parte do profesor ou profesora da materia na sesión de avaliación correspondente.

Proba extraordinaria de avaliación (para materias con cualificación negativa)

Para superar as probas de cada curso, o alumno deberá superar os contidos mínimos esixibles establecidos na presente programación, seguindo as indicacións da proposta de actividades de recuperación presentes no informe de avaliación negativa que lle será entregado polo profesor no mes de xuño.

Valorarase da seguinte forma:

- Donimio técnico 25%
- Postura corporal 25%
- Interpretación e musicalidade 25%
- Memoria 25%

6.2.5. Recursos didácticos

Escalas e arpexos:

- Toledo, A. : Método de Escalas e arpexos.
- Viola scales and arpeggios (Book I). ABRSM.
- Mateu, E.: Escalas e arpexos. Real Musical.
- K. y D. Blackwell: Viola Time Scales. Oxford University Press.

Métodos e estudos:

- Anderson, G. And Frost: All for Strings. Vol II
- Cohen, Mary: Superstudies for viola, vol. 1/2
- Volmer, B.: Bratschenschule, vol. 1/2
- Rolland , P. :Young Strings in action, vol. 1/2, Tunes and Exercises for String Players.
- Kinsey, H: Easy Progressive Studies (SetII). ABRSM.
- Kinsey, H: Elementary Progressive Studies (Set I/II). ABRSM.
- Woof, R.: Fifty Elementary Studies. ABRSM.

- Carse, A.: Viola School of Progressive Studies. Stainer & Bell.
- Garlej & Gonzalez: Método de viola. Vol I/II. Henry Lemoine.
- Collot, S.: L'École de L'Alto. Etudes originales et progressives pour alto.
- Hoffmann, R.: Estudios op.86. Peters.
- Wohlfahrt : Estudios op. 45 vol 1.
- H. Sitt : Estudios en 1ª posición
- Applebaum: String Builder
- Specimen Sightreading Tests (ABRSM) Grados 1-5.

Pezas:

- Suzuki: Vol. 1 e 2.
- Nelson, S.: Piece by Piece , Tetratunes, Right from the start, Two in one, Pares, Tunes you know, etc
- Colledge, K. and H.: Fast Forward.
- Corrette, M.: Menuett. Schott VAB 39
- Norton, C.: Microjazz for starters.
- Classens, H.: Alto Classique. Vol.A.
- Joubert, Cl. H.: Mélusine pour alto et piano, Menuet de Largyrone pour alto et piano.
- Rieding :Concertino.
- Stanley Fletcher : New tunes for Strings vol. 1/2
- Cohen Mary: Superpieces vol. 2.
- K. y D. Blackwell: Viola Time Runnes. Oxford University Press.

6.3. Curso: 3º de Grao elemental

6.3.1. Obxectivos

1. Adoptar unha posición adecuada co instrumento que permita ao alumno manexar o arco con total naturalidade e que evite problemas de tensión na man esquerda.
2. Desenvolver a velocidade da man esquerda con exercicios para a articulación e independencia dos dedos. Iniciar a práctica do trilo.
3. Perfeccionar os golpes de arco xa coñecidos e inicio da aproximación do arco cara o talón por medio da recuperación do arco. Iniciar o estudio do spiccato por medio de exercicios preparatorios. Combinar diferentes velocidades de arco e iniciar "arco de Viotti".
4. Desenvolver a aprendizaxe dos cambios de posición e dos harmónicos.
5. Iniciar o estudio das dobres cordas.
6. Aprender a realizar cambios desde 1ª a 2ª e 3ª posición, con flexibilidade e seguridade.
7. Iniciar os movementos introdutorios á realización do vibrato.

8. Tocar escalas en dúas oitavas en 1ª posición e con cambios a 2ª e 3ª.
9. Aplicar uns bos hábitos de estudo na práctica diaria.
10. Tocar as obras e estudos do curso con boa calidade de son e afinación.
11. Comprender as formas básicas das pezas que interpreta o alumno.
12. Ler fragmentos sinxelos a primeira vista acordes ao nivel do curso.
13. Tocar de memoria fragmentos e pezas axeitados ao nivel.
14. Ler de xeito fluído na clave de Do en 3ª.

6.3.2. Contidos

1. Desenvolvemento da técnica básica do arco. Perfeccionamento dos golpes de arco: detaché, legato, martelé, staccato lento, portato e arco de Viotti" coas súas combinacións.
2. Introducción ao estudo do spiccato.
3. Iniciación ao uso das dobres cordas.
4. Obras e estudos axeitados ao nivel con uso expresivo dos matices.
5. Aumento progresivo da velocidade da man esquerda. O trilo.
6. Os cambios de posición.
7. Iniciación ao vibrato.
8. Escalas en dúas oitavas con cambios de posición.
9. Escalas en posicións fixas de dúas oitavas en 1ª, 2ª e 3ª posición.
10. Lectura en clave de Do en 3ª.
11. Memorización de fragmentos e pezas axeitados ao nivel.
12. Exercicios básicos de cromatismos.

Temporalización e secuenciación dos contidos:

- 1º trimestre: Desenvolvemento da técnica básica do arco. Perfeccionamento dos golpes de arco: detaché, legato, martelé, staccato , portato e "arco de Viotti". Aumento progresivo da velocidade da man esquerda. Os cambios de posición e iniciación ao vibrato (exercicios preparatorios). Escalas en dúas oitavas en 1ª , 2ª e 3ª posición. Estudos e pezas axeitadas ao nivel.
- 2º trimestre: Afondamento no perfeccionamento dos golpes de arco: detaché, legato, martelé, staccato e portato, coas súas combinacións. Obras e estudos axeitados ao nivel con uso expresivo dos matices. Traballo dos cambios de posición e aplicación nas escalas. Exercicios básicos de cromatismos. Aplicación de diferentes velocidades de arco e inicio do estudo do spiccato. Traballo do vibrato.
- 3º Trimestre: Escalas en dúas oitavas en posición fixa e con cambios de posición (de 1ª a 3ª). Dobres cordas sinxelas. Obras e estudos axeitados ao nivel con uso expresivo dos matices. Desenvolvemento do estudo do spiccato. Traballo do vibrato.

6.3.3. Avaliación

Criterios de avaliación

1. Manter unha posición equilibrada do corpo, da viola, da man esquerda e do arco.
2. Tocar unha escala das establecidas para o curso con diferentes ritmos e golpes de arco, tanto en posicións fixas como con cambios de posición, cunha correcta distribución e toma do arco, así como con correcta articulación dos dedos da man esquerda, sonoridade e afinación.
3. Tocar un estudio do programa con diferentes golpes de arco e ligaduras.
4. Facer un cambio de posición á 2ª e á 3ª posición con boa afinación e relaxación.
5. Interpretar escalas, estudos ou melodías en 3ª e 2ª posición fixa.
6. Tocar as pezas do programa e os estudos con boa afinación e son, realizando os matices correctamente (vid. Listado de pezas recomendadas)
7. Interpretar pezas ou estudos de memoria facendo uso dos recursos expresivos traballados (dinámicas, fraseo...).
8. Comprender a estrutura formal das pezas interpretadas polo alumno.
9. Demostrar fluidez na lectura en clave de Do en 3ª.

Mínimos esixibles

-1º trimestre:

- Correcta colocación do instrumento e do arco.
- Interpretación en cordas ao aire e con armónicos de ritmos básicos aplicando correctamente detaché , martelé., ligadas, arco Viotti.
- Dúas escalas e arpejos en 2 oitavas con diferentes combinacións de golpes de arco (detaché, martelé , legato , arco de Viotti...)
- Mecanismos con diferentes patróns de dedos e exercicios con cambios de posición a terceira.
- Tres pezas , das cales unha debe ser interpretada de memoria.
- Un estudo con variacións de arco.
- Unha audición técnica e unha audición pública.

-2º trimestre:

- Correcta colocación do instrumento e do arco.
- Interpretación en cordas ao aire e con armónicos de ritmos básicos aplicando correctamente detaché , martelé., ligadas, spiccato.
- Dúas escalas e arpejos en 2 oitavas con diferentes combinacións de golpes de arco (detaché, martelé , legato , arco de Viotti, spiccato...). Unha das escalas deberá ter cambio de posición a terceira.
- Mecanismos con diferentes patróns de dedos e exercicios con cambios de posición a terceira.
- Tres pezas , das cales unha debe ser interpretada de memoria.

- Dous estudos. Un deles deberá ter cambios de posición a terceira.
- Unha audición técnica e unha audición pública.

-3º trimestre:

- Dúas escalas e arpejos en 2 oitavas con diferentes combinacións de golpes de arco (detaché, martelé, legato, arco de Viotti, spiccato...). Unha das escalas deberá ter cambio de posición a terceira.
- Mecanismos con diferentes patróns de dedos e exercicios con cambios de posición.
- Un Concerto ou Concertino de memoria
- Dous estudos. Un deles deberá ter cambios de posición.
- Unha audición técnica e unha audición pública.

Procedementos e ferramentas de avaliación

O proceso de avaliación comporta a realización de probas específicas, pero sobre todo, unha observación das actividades cotiás, que se realizan ao longo do curso para detectar problemas e establecer medidas para solucionarlos. É fundamental valorar tanto os procedementos, como as actitudes, así como os conceptos que se van adquirindo.

Realizarase unha avaliación inicial ao principio do curso para planificar o traballo que debe realizar cada alumno: o profesorado terá en conta os informes individuais emitidos polo profesorado do curso anterior (agás no caso do alumnado de novo ingreso).

A avaliación será continua durante todo o curso, ou sexa, procesual. Ao termo do grao elemental e profesional haberá unha proba perante un tribunal que xulgue a capacidade do alumno para o acceso ao novo grao.

O procedemento de avaliación continua realizarase a través da observación nas clases semanais, utilizando as fichas de observación sistemática do alumno, que permiten o seguimento do seu progreso e destrezas. Tamén se incluírá neste proceso as audicións, concertos, e probas técnicas específicas que teñan lugar durante o curso. Para a avaliación dos obxectivos acadados e contidos asimilados, empregárase unha ficha de avaliación do alumno.

Haberá tamén unha coavaliación que implique a todo o grupo de alumnos entre si, incluíndo a autoavaliación e a avaliación do outro, sempre dende un punto de vista construtivo.

O mesmo profesor tamén deberá realizar unha autoavaliación do seu traballo segundo os progresos que teñan os seus alumnos, e o seu grao de motivación.

Criterios de cualificación

Aplicaranse as seguintes porcentaxes:

Dominio técnico e postura corporal	30%
Interpretación e musicalidade	50%
Memoria	10%
Traballo individual	10%

Para a cuantificación empregárase o baremo recollido nas Rúbricas de avaliación do ANEXO

A cualificación final será o resultado da ponderación das cualificacións obtidas nos trimestres. A ponderación realizarase na seguinte proporción: 1º trimestre 30%, 2º trimestre 30% e 3º trimestre 40%.

1ª avaliación (30%) 2ª avaliación (30%) 3ª avaliación (40%) Convocatoria ordinaria

Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

Os criterios para a concesión de ampliación de matrícula están regulados nas Normas de Organización e Funcionamento do centro (NOF), a disposición da comunidade educativa na páxina web.

Para conceder a ampliación de matrícula é necesario que o alumnado teña superado todos os obxectivos sinalados para o curso que estea realizando. Ademais deberá de demostrar un grao de madurez e sensibilidade acorde co curso ao que pretenda promocionar.

Para tal fin realizarase unha proba que consistirá na interpretación dun repertorio que incluírá alo menos as obras, escalas, exercicios e ou estudos indicados nesta programación nos mínimos esixibles do curso avaliado.

Os criterios de avaliación serán os establecidos para o mesmo curso no que está. A proba valorarase do 1 ao 10 sendo necesaria unha cualificación de 5 puntos para superala e aplicando as seguintes porcentaxes de cualificación:

Dominio técnico e postura corporal	30%
Interpretación e musicalidade	60%
Memoria	10%

6.3.4. Medidas de recuperación

Plans de traballo para a superación de materias pendentes. O profesorado valorará a idoneidade das seguintes medidas:

- Programación de tarefas de carácter individual para reforzar os puntos débiles de cada alumno
- Adaptación das U. D. específicas aos requirimentos dos alumnos con problemas concretos.
- Realización de actividades complementarias de reforzo como :
 - Clases de reforzo fora do horario da clase individualizal
 - Intercambio de grabacións do estudo na casa
 - Programación da practica semanal baixo supervisión do seus pais/nais ou titores/as.

Procedementos de recuperación ordinarios

Tratándose de ensino con avaliación continua, o alumnado poderá recuperar cada avaliación acadando os contidos mínimos establecidos nesta programación para a seguinte avaliación.

Procedementos de avaliación nos casos en que a avaliación continua non é posible

Como se indica anteriormente, o procedemento xeral de avaliación é o da **avaliación continua** pero, se o profesor ou profesora da materia considera que non ten os datos necesarios para avaliar a algún alumno/a de xeito

continuo por mor das faltas de asistencia reiteradas, deberá convocalo para unha única proba (que poderá ter varias partes), de carácter escrito, oral ou instrumental, en función da materia, na semana de exames previa a todas as sesións de avaliación. Neste caso o alumno ou alumna será convocado para dita proba cunha semana de antelación, alomenos.

Será o criterio do profesor ou profesora o que determine se un alumno ou alumna non pode ser avaliado seguindo os procedementos ordinarios da avaliación continua pero, en todo caso, o número de ausencias do alumno ou alumna deberá ser superior ao 50% das sesións de clase do trimestre.

A proba consistirá na interpretación do repertorio/escalas/estudos e ou exercicios indicados nesta programación para cada trimestre na temporalización do curso que corresponda.

Os criterios de cualificación de dita proba serán os propios do curso e aplicaranse as seguintes porcentaxes:

Dominio técnico e postura corporal	30%
Interpretación e musicalidade	60%
Memoria	10%

A non asistencia á proba será cualificada coa nota mínima (1) por parte do profesor ou profesora da materia na sesión de avaliación correspondente.

Proba extraordinaria de avaliación (para materias con cualificación negativa)

Para superar as probas de cada curso, o alumno deberá superar os contidos mínimos esixibles establecidos na presente programación, seguindo as indicacións da proposta de actividades de recuperación presentes no informe de avaliación negativa que lle será entregado polo profesor no mes de xuño.

Valorarase da seguinte forma:

- Donimio técnico 25%
- Postura corporal 25%
- Interpretación e musicalidade 25%
- Memoria 25%

6.3.5. Recursos didácticos

Escalas e arpexos:

- Toledo, A. : Método de Escalas e arpexos.
- Viola scales and arpeggios (Book I). ABRSM.
- Mateu,E.: Escalas e arpexos. Real Musical.

Métodos e estudos:

- Anderson, G. And Frost: All for Strings. Vol II/III
- Cohen, Mary: Superstudies for viola, vol.2
- Volmer, B.: Bratschenschule, vol.2
- Rolland , P. :Young Strings in action, vol.2

- Kinsey, H: Elementary Progressive Studies (Set II). ABRSM.
- Mackay, N.: Position changing for viola.
- Mackay, N.: Easy Position tunes for viola.
- Whistler: Introducing the positions Vol. I
- Woof, R.: Fifty Elementary Studies. ABRSM.
- Carse, A.: Viola School of Progressive Studies. Stainer & Bell.
- Garlej & Gonzalez: Método de viola. Vol II/III. Henry Lemoine.
- Collot, S.: L'École de L'Alto. Etudes originales et progressives pour alto.
- Hoffmann, R.: Estudios op.86. Peters.
- Wohlfahrt : Estudios op. 45.
- H. Sitt : Estudios en 1ª posición
- Applebaum: String Builder
- Specimen sightreading Tests (ABRSM). Grados 1-5

Pezas:

- Kuchler: Concertino op. 11
- Rieding, O.: Concerto en Mi m
- Rieding, O.: Concerto Op. 36
- Suzuki: Viola School vol. 2/3
- Norton, C.: Microjazz for viola.
- Corrette, M.: Menuett. Schott VAB39
- Colledge, K. and H.: Fast Forward.
- Classens, H.: Alto Classique. Vol.B.
- Barber, B.: Solos for Young Violists
- Joubert, Cl. H.: Mélusine pour alto et piano.
- Joubert, Cl. H.: Menuet de Laryronete pour alto et piano.
- Viola Music. Editio Musica Budapest.
- K. y D. Blackwell: Viola Time Sprinters. Oxford University Press.

6.4. Curso: 4º de Grao elemental

6.4.1. Obxectivos

1. Consolidar a técnica básica da viola no manexo do arco e a man esquerda.
2. Desenvolver os elementos expresivos básicos da música, adaptándose á obra, ao seu estilo e ás indicacións dinámicas.
3. Desenvolver o vibrato con fins expresivos.
4. Perfeccionar os golpes de arco coñecidos e continuar co estudio do spiccato facendo uso deles de modo coherente no repertorio.
5. Afianzar as 3 primeiras posicións e os cambios de posición, e iniciar o traballo de posicións máis altas.
6. Coñecer todas as escalas maiores e menores en dúas oitavas con cambios de posición ou en diferentes posicións (1ª, 2ª, 3ª e 4ª posición). Iniciar as escalas en tres oitavas (Do M) e as escalas nunha corda maiores e menores.
7. Afondar no traballo das dobres cordas.
8. Iniciar o estudio de acordes de 3 e 4 notas.
9. Desenvolver a articulación e a velocidade na man esquerda e practicar trilos e outras ornamentacións.
10. Tocar en grupo escoitando aos demais e interpretando correctamente os matices.
11. Tocar un programa de obras que permita realizar unha proba de acceso ao Grao Profesional con soltura e interpretación axeitada, algunha delas de memoria.
12. Comprender a forma básica do concerto para instrumento solista.
13. Practicar a lectura a primeira vista con fragmentos seleccionados acordes ao nivel.
14. Tocar lendo nas claves de Do en 3ª e Sol en 2ª

6.4.2. Contidos

1. Perfeccionamento e asimilación dos contidos dos cursos anteriores.
2. Aprendizaxe dos elementos expresivos básicos da música. O estilo, os matices e as dinámicas.
3. Estudio sistemático das tres primeiras posicións e dos cambios de posición e inicio do traballo de posicións máis altas.
4. Desenvolvemento do vibrato.
5. Control dos distintos recursos expresivos: vibrato, glissando, portamento e diferentes ataques.
6. Estudio dos golpes de arco básicos: detaché, legato, martelé, staccato e portato, coas súas combinacións, ademais do perfeccionamento do spiccato
7. Escalas en dúas oitavas con cambios de posición e arpejos, con diferentes golpes de arco. Iniciación ás tres oitavas na viola (Do M).
8. Escalas en posicións fixas de dúas oitavas en 1ª, 2ª, 3ª e 4ª posición.
9. Escalas maiores e menores en unha corda.
10. Ampliación do traballo das dobres cordas.

11. Iniciación aos acordes de 3 e 4 notas.
12. Exercicios de articulación da man esquerda e de desenvolvemento da velocidade. Trilos e outras ornamentacións.
13. Técnicas de estudo e memorización.
14. Lectura a primeira vista.
15. Lectura en Do en 3ª e Sol.
16. Estructuras formais das obras interpretadas polo alumno

Temporalización e secuenciación dos contidos:

- 1º trimestre: Perfeccionamento e asimilación dos contidos dos cursos anteriores. Técnicas de estudo e memorización. Escalas en dúas oitavas con cambios de posición e arpejos, con diferentes golpes de arco. Traballo dos cambios de posición e de dobres cordas. Perfeccionamento dos golpes de arco básicos e traballo do spiccato. Desenvolvemento do vibrato. Estudos e obras.
- 2º trimestre: Estudio sistemático das tres primeiras posicións. Perfeccionamento dos cambios de posición. Traballo de dobres cordas e iniciación aos acordes de 3 e 4 notas. Desenvolvemento da velocidade da articulación da man esquerda. Desenvolvemento do vibrato. Aplicación dos diferentes golpes de arco nas escalas: en posición fixa (1ª, 2ª, 3ª e 4ª posición) e en unha corda. Afondamento no spiccato. Afondamento do vibrato. Estudos e obras.
- 3º Trimestre: Escala e arpejo de Do M en 3 oitavas, e repaso das escalas traballadas empregando os diferentes golpes de arco (martelé, detaché, spiccato, staccato, ligado ata 12). Perfeccionamento dos elementos expresivos básicos da música. O estilo, os matices e as dinámicas. Perfeccionamento dos cambios de posición, das dobres cordas e dos acordes, e afondamento do vibrato. Estudos e obras.

6.4.3. Avaliación

Criterios de avaliación

1. Tocar un programa con tres obras que permita a realización da proba de acceso a Grao Profesional cunha correcta técnica, afinación, musicalidade e cun son ben timbrado (vid. Listado de pezas recomendadas).
2. Manter unha posición equilibrada do corpo, da viola, da man esquerda e do arco tocando escalas, estudos e pezas con boa afinación e son.
3. Realizar os cambios de posición coa técnica correcta.
4. Utilizar un vibrato de calidade e aplicalo axeitadamente como recurso expresivo.
5. Saber utilizar os golpes de arco básicos axeitados para cada estudio ou peza a interpretar na proba.
6. Interpretar as dinámicas, estilo e matices de cada obra cunha corrección acorde ao nivel.
7. Ler un fragmento breve a primeira vista acorde ao nivel.
8. Ler de xeito fluído nas claves de Do en 3ª e Sol.
9. Comprender as estruturas formais das obras interpretadas polo alumno.

Mínimos esixibles

-1º trimestre:

- Correcta colocación do instrumento e do arco.
- Interpretación en cordas ao aire e con armónicos de ritmos básicos aplicando correctamente detaché , martelé., legato, spiccato
- Dúas escalas e arpexos en 2 oitavas e con cambio de posición con diferentes combinacións de golpes de arco (detaché, martelé , legato , arco de Viotti...)
- Mecanismos con diferentes patróns de dedos e exercicios con cambios de posición.
- Un movemento rápido de Concerto de memoria e unha peza.
- Un estudo con variacións de arco.
- Unha audición técnica e unha audición pública.

-2º trimestre:

- Dúas escalas e arpexos en 2 oitavas e con cambio de posición con diferentes combinacións de golpes de arco (detaché, martelé , legato (2, 4, 6, 8...) , arco , spiccato...).
- Mecanismos con diferentes patróns de dedos e exercicios con cambios de posición.
- Un movemento rápido de Concerto de memoria e unha peza ou movemento lento.
- Dous estudos. Un deles deberá ter cambios de posición a terceira.
- Unha audición técnica e unha audición pública.

-3º trimestre:

- Dúas escalas e arpexos en 2 oitavas con diferentes combinacións de golpes de arco (detaché, martelé , legato , arco de Viotti, spiccato...). Unha das escalas deberá ter cambio de posición a terceira.
- Mecanismos con diferentes patróns de dedos e exercicios con cambios de posición.
- Un movemento rápido de Concerto de memoria e unha peza ou movemento lento.
- Dous estudos con cambios de posición, acordes e dobres cordas.
- Unha audición técnica e unha audición pública.

Procedementos e ferramentas de avaliación

O proceso de avaliación comporta a realización de probas específicas, pero sobre todo, unha observación das actividades cotiás, que se realizan ao longo do curso para detectar problemas e establecer medidas para solucionarlos. É fundamental valorar tanto os procedementos, como as actitudes, así como o conceptos que se van adquirindo.

Realizarase unha avaliación inicial ao principio do curso para planificar o traballo que debe realizar cada alumno: o profesorado terá en conta os informes individuais emitidos polo profesorado do curso anterior (agás no caso do alumnado de novo ingreso).

A avaliación será continua durante todo o curso, ou sexa, procesual. Ao termo do grao elemental e profesional haberá unha proba perante un tribunal que xulgue a capacidade do alumno para o acceso ao novo grao.

O procedemento de avaliación continua realizarase a través da observación nas clases semanais, utilizando as fichas de observación sistemática do alumno, que permiten o seguimento do seu progreso e destrezas. Tamén se incluírá neste proceso as audicións, concertos, e probas técnicas específicas que teñan lugar durante o curso. Para a avaliación dos obxectivos acadados e contidos asimilados, empregárase unha ficha de avaliación do alumno.

Haberá tamén unha coavaliación que implique a todo o grupo de alumnos entre si, incluíndo a autoavaliación e a avaliación do outro, sempre dende un punto de vista construtivo.

O mesmo profesor tamén deberá realizar unha autoavaliación do seu traballo segundo os progresos que teñan os seus alumnos, e o seu grao de motivación.

Criterios de cualificación

Aplicaranse as seguintes porcentaxes:

Dominio técnico e postura corporal	30%
Interpretación e musicalidade	50%
Memoria	10%
Traballo individual	10%

Para a cuantificación empregárase o baremo recollido nas Rúbricas de avaliación do ANEXO

A cualificación final será o resultado da ponderación das cualificacións obtidas nos trimestres. A ponderación realizarase na seguinte proporción: 1º trimestre 30%, 2º trimestre 30% e 3º trimestre 40%.

1ª avaliación (30%)	2ª avaliación (30%)	3ª avaliación (40%)	Convocatoria ordinaria
----------------------------	----------------------------	----------------------------	-------------------------------

Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

Os criterios para a concesión de ampliación de matrícula están regulados nas Normas de Organización e Funcionamento do centro (NOF), a disposición da comunidade educativa na páxina web.

Para conceder a ampliación de matrícula é necesario que o alumnado teña superado todos os obxectivos sinalados para o curso que estea realizando. Ademais deberá de demostrar un grao de madurez e sensibilidade acorde co curso ao que pretenda promocionar.

Para tal fin realizarase unha proba que consistirá na interpretación dun repertorio que incluírá alo menos as obras, escalas, exercicios e ou estudos indicados nesta programación nos mínimos esixibles do curso avaliado.

Os criterios de avaliación serán os establecidos para o mesmo curso no que está. A proba valorarase do 1 ao 10 sendo necesaria unha cualificación de 5 puntos para superala e aplicando as seguintes porcentaxes de cualificación:

Dominio técnico e postura corporal	30%
Interpretación e musicalidade	60%
Memoria	10%

6.4.4. Medidas de recuperación

Plans de traballo para a superación de materias pendentes. O profesorado valorará a idoneidade das seguintes medidas:

- Programación de tarefas de carácter individual para reforzar os puntos débiles de cada alumno
- Adaptación das U. D. específicas aos requirimentos dos alumnos con problemas concretos.
- Realización de actividades complementarias de reforzo como :
 - Clases de reforzo fora do horario da clase individualizal
 - Intercambio de grabacións do estudo na casa
 - Programación da practica semanal baixo supervisión do seus pais/nais ou titores/as.

Procedementos de recuperación ordinarios

Tratándose de ensino con avaliación continua, o alumnado poderá recuperar cada avaliación acadando os contidos mínimos establecidos nesta programación para a seguinte avaliación.

Procedementos de avaliación nos casos en que a avaliación continua non é posible

Como se indica anteriormente, o procedemento xeral de avaliación é o da **avaliación continua** pero, se o profesor ou profesora da materia considera que non ten os datos necesarios para avaliar a algún alumno/a de xeito continuo por mor das faltas de asistencia reiteradas, deberá convocalo para unha única proba (que poderá ter varias partes), de carácter escrito, oral ou instrumental, en función da materia, na semana de exames previa a todas as sesións de avaliación. Neste caso o alumno ou alumna será convocado para dita proba cunha semana de antelación, alomenos.

Será o criterio do profesor ou profesora o que determine se un alumno ou alumna non pode ser avaliado seguindo os procedementos ordinarios da avaliación continua pero, en todo caso, o número de ausencias do alumno ou alumna deberá ser superior ao 50% das sesións de clase do trimestre.

A proba consistirá na interpretación do repertorio/escalas/estudos e ou exercicios indicados nesta programación para cada trimestre na temporalización do curso que corresponda.

Os criterios de cualificación de dita proba serán os propios do curso e aplicaranse as seguintes porcentaxes:

Dominio técnico e postura corporal	30%
Interpretación e musicalidade	60%
Memoria	10%

A non asistencia á proba será cualificada coa nota mínima (1) por parte do profesor ou profesora da materia na sesión de avaliación correspondente.

Proba extraordinaria de avaliación (para materias con cualificación negativa)

Para superar as probas de cada curso, o alumno deberá superar os contidos mínimos esixibles establecidos na presente programación, seguindo as indicacións da proposta de actividades de recuperación presentes no informe de avaliación negativa que lle será entregado polo profesor no mes de xuño.

Valorarase da seguinte forma:

- Donimio técnico 25%

- Postura corporal 25%
- Interpretación e musicalidade 25%
- Memoria 25%

6.4.5. Recursos didácticos

Escalas e arpexos:

- Toledo: Sistema de escalas e Arpexos.
- Mateu E.: Escalas e arpexos. Real Musical.
- Forbes, W.: Escalas e arpexos para viola. OUP
- Sistema de escalas da Associated Board of the Royal Schools of Music

Métodos e estudos

- Sevcik op. 2 / 1.
- Sevcik op. 1 / 1.
- Wohlfahrt : Estudios op. 45.
- Mackay, N.: Position changing for viola.
- Mackay, N.: Easy Position tunes for viola.
- Hoffmann, R.: Estudios op.86. Peters.
- Whistler : Introducing the Positions vol. 1 e 2.
- Trott, Josephine: Melodious Double-Stops. Book 1.
- Kayser: 36 Estudios.
- Cohen : Technique takes off.
- Uhl, A.: Dreizig Etüden für viola. Schott VAB 44.
- Varios: Dás Studium der Viola. Bärenreiter 6613.
- Specimen Sightreading Tests (ABRSM), Grados 1-5

Pezas:

- Suzuki vol. 3 e 4.
- Fiocco : Allegro
- Telemann : Concerto en Sol M.
- Vivaldi : Sonata en mi m RV 40. IMC.
- Corrette, M.: Zwei Sonaten. Schott VAB 39.
- Pleyel: Dúos op. 8. Peters.
- Marcello, B.: Sonata para viola e continuo en Do.
- Marcello, B.: Sonata para viola e continuo en Sol.
- Varios: Alto Classique, Vol. B e C. Combre

- Kalliwoda, J. W.: 6 Nocturnes Op. 186. Peters
- Bach, J. S.: Suite nº 1 e Suite nº 3 (Bourrée I e II).
- Seitz, F.: Concerto nº2 transcrito para viola e orquestra.
- Seitz, F.: Concerto nº5 Transcrito para viola e orquestra.
- Coleccións de pezas da Editorial Moscova e da Royal Academy de Londres para este grao.
- H.S. Whistler e H. A. Hummel: Concert and Contest Collection. Rubank.

6.5. Curso: 1º de Grao profesional

6.5.1. Obxectivos

1. Controlar o equilibrio corporal, a boa colocación, a respiración, a alternancia de tensión e relaxación, a concentración e a memoria.
2. Perfeccionar os cambios de posición en todas as súas modalidades ata a 5ª posición.
3. Afianzar o vibrato con boa condución do brazo, pulso e dedo, e aplicar diferentes
4. Executar acordes de 3 e 4 notas.
5. Perfeccionar os golpes de arco traballados no Grao Elemental.
6. Desenvolver progresivamente a velocidade e a coordinación da man esquerda coa dereita.
7. Afondar no estudio de escalas e arpejos en tres oitavas, con diferentes golpes de arco, ritmos e velocidades.
8. Tocar escalas maiores e menores en una corda e en posición fixa con diferentes golpes de arco, ritmos e velocidades.
9. Iniciar o estudio metódico das dobres cordas (sextas e terceiras).
10. Practicar estudos: Estudos de variacións de arco, dobres cordas, cambios de posición, expresivos...
11. Conseguir unha interpretación axeitada aos distintos estilos das obras.
12. Estudar con criterio, secuenciando o estudio para resolver problemas técnicos e musicais con economía de tempo e esforzo.
13. Ler fragmentos a primeira vista axeitados ao nivel do curso.

6.5.2. Contidos

1. Posición correcta do corpo co instrumento e boa suxeición do arco libre de tensións.
2. O estudo na casa: planificación.
3. Traballo sobre a calidade do son, tendo en conta o peso, a velocidade e o punto de contacto.
4. Traballo sobre os cambios de posición (ata a 5ª posición).

5. Desenvolvemento da velocidade da man esquerda. Exercicios de mecanismos con diferentes patróns de dedos e en diferentes posición.
6. Perfeccionamento dos golpes de arco (martelé, detaché, staccato, ledato, spiccato).
7. Desenvolvemento do vibrato.
8. Dobres cordas (sextas e terciras) e acordes de 3 e 4 notas.
9. A escala en tres oitavas e os seus arpexos: Do M e m, Re M e m.
10. Escalas maiores e menores en una corda e en posición fixa (1ª, 2ª, 3ª e 4ª posición).
11. Continuación do adestramento da memoria e da lectura a vista.
12. Practica de estudos: dobres cordas, con variacións do arco, cambios posición, expresivos...
13. Traballo das obras de repertorio propostas para este curso, buscando a calidade sonora: fraseo, afinación, dinámica e estilo.

Temporalización e secuenciación dos contidos:

- **1º trimestre:** Planificación do estudo na cas. Posición correcta do corpo co instrumento e boa suxeición do arco. Perfeccionamento dos golpes de arco (martelé, detaché, staccato, ledato, spiccato). Traballo dos cambios de posición. Escalas maiores e menores en una corda e en posición fixa (1ª, 2ª, 3ª e 4ª posición). Unha en tres oitavas. Exercicios de mecanismos con diferentes patróns de dedos e en diferentes posición. Desenvolvemento do vibrato. Traballo das obras e do repertorio propostas para este curso. Dobres cordas (sextas). Practica de estudos.
- **2º trimestre:** Traballo sobre a calidade do son, tendo en conta o peso, a velocidade e punto de contacto. Escalas e arpexos en tres oitavas aplicando diferentes golpes de arco e ritmos. Desenvolvemento do vibrato. Dobres cordas (terceras) e acordes de 3 e 4 notas. Mellora traballo dos cambios de posición e dos exercicios de mecanismos. Practica de estudos. Traballo das obras de repertorio propostas para este curso. Continuación do adestramento da memoria e da lectura a vista.
- **3º trimestre:** Desenvolvemento da velocidade da man esquerda. Exercicios de mecanismos con diferentes patróns de dedos e en diferentes posición. Escalas e arpexos en tres oitavas . Traballo das obras e dos estudos do repertorio propostas para este curso, buscando a calidade sonora: fraseo, afinación, dinámica e estilo. Perfeccionamento dos golpes de arco, do vibrato, das dobres cordas e dos acordes. Traballo da memoria.

6.5.3. Avaliación

Criterios de avaliación

1. Coñecer de forma máis completa o instrumento e o arco e as súas posibilidades acústicas: Saber afinalo. Mostrar unha autonomía progresivamente maior na resolución de problemas técnicos e interpretativos propios do seu curso.
2. Mostrar un grado de asimilación de conceptos técnicos, tanto do brazo dereito: suxeición, conducción, golpes de arco “alla corda” e perfeccionamento dos saltados, acordes, etc.; da man esquerda: articulación, cambios de posición, vibrato, desenvolvemento das dobres cordas, etc.; así como da coordinación de ambos brazos.

3. Ter unha posición axeitada que lle permita, ademais da correcta colocación do instrumento, tocar con comodidade, liberdade e seguridade.
4. Interpretar a maior parte do repertorio de memoria.
5. Mostrar en cada clase a capacidade de aprendizaxe progresivo e os hábitos de estudo adquiridos.
6. Tocar dúas escala en tres oitavas e os seus arpejos con boa afinación e bo son, tendo en conta unha boa distribución do arco, uns cambios de posición fluídos e uns cambios de corda limpos, en catro, seis, oito e doce ligadas por arco.
7. Aplicar na escala diferentes ritmos e golpes de arco: detaché, portato, legato, spiccato... e as súas combinacións, con boa afinación, bo ritmo e limpeza de son.
8. Ler a primeira vista un fragmento musical de nivel apropiado con correcta afinación e ritmo.

Mínimos esixibles

-1º trimestre:

- Posición correcta do corpo co instrumento e boa suxeición do arco.
- Unha escala e arpejos en tres oitavas . A escala interpretarase con diferentes ritmos e golpes de arco e solta, staccato e legato de 4 e 8. Os arpejos ligados de 3
- Escalas maiores en posición fixa (1ª, 2ª, 3ª e 4ª posición).
- Mecanismos con diferentes patróns de dedos e exercicios con cambios de posición.
- Un movemento rápido de Concerto de memoria e unha peza.
- Un estudo con variacións de arco e outro de dobres cordas.
- Unha audición técnica .

-2º trimestre:

- Unha escala e arpejos en tres oitavas . A escala interpretarase con diferentes ritmos e golpes de arco e solta, staccato e legato de 4, 8 e 12. Os arpejos ligados de 3 e 6.
- Mecanismos con diferentes patróns de dedos e exercicios con cambios de posición.
- Unha peza de carácter virtuoso.
- Un movemento para viola soa barroco (Preludio dunha suite de Bach, Fantasía de Telemann)
- Dous estudos (un deles será de dobres cordas).
- Unha audición técnica.

-3º trimestre:

- Unha escala e arpejos en tres oitavas . A escala interpretarase con diferentes ritmos e golpes de arco e solta, staccato e legato de 4, 8 e 12. Os arpejos ligados de 3 e 6.
- Escalas de sextas e terceiras despregadas.
- Un movemento rápido de Concerto de memoria e unha peza ou movemento lento.
- Dous estudos con cambios de posición, acordes e dobres cordas.
- Unha audición técnica.

Procedementos e ferramentas de avaliación

O proceso de avaliación comporta a realización de probas específicas, pero sobre todo, unha observación das actividades cotiás, que se realizan ao longo do curso para detectar problemas e establecer medidas para solucionarlos. É fundamental valorar tanto os procedementos, como as actitudes, así como o conceptos que se van adquirindo.

Realizarase unha avaliación inicial ao principio do curso para planificar o traballo que debe realizar cada alumno: o profesorado terá en conta os informes individuais emitidos polo profesorado do curso anterior (agás no caso do alumnado de novo ingreso).

A avaliación será continua durante todo o curso, ou sexa, procesual. Ao termo do grao elemental e profesional haberá unha proba perante un tribunal que xulgue a capacidade do alumno para o acceso ao novo grao.

O procedemento de avaliación continua realizarase a través da observación nas clases semanais, utilizando as fichas de observación sistemática do alumno, que permiten o seguimento do seu progreso e destrezas. Tamén se incluírá neste proceso as audicións, concertos, e probas técnicas específicas que teñan lugar durante o curso. Para a avaliación dos obxectivos acadados e contidos asimilados, empregarase unha ficha de avaliación do alumno.

Haberá tamén unha coavaliación que implique a todo o grupo de alumnos entre si, incluíndo a autoavaliación e a avaliación do outro, sempre dende un punto de vista construtivo.

O mesmo profesor tamén deberá realizar unha autoavaliación do seu traballo segundo os progresos que teñan os seus alumnos, e o seu grao de motivación.

Criterios de cualificación

Aplicaranse as seguintes porcentaxes:

Dominio técnico e postura corporal	30%
Interpretación e musicalidade	50%
Memoria	10%
Traballo individual	10%

Para a cuantificación empregarase o baremo recollido nas Rúbricas de avaliación do ANEXO

A cualificación final será o resultado da ponderación das cualificacións obtidas nos trimestres. A ponderación realizarase na seguinte proporción: 1º trimestre 30%, 2º trimestre 30% e 3º trimestre 40%.

1ª avaliación (30%)	2ª avaliación (30%)	3ª avaliación (40%)	Convocatoria ordinaria
----------------------------	----------------------------	----------------------------	-------------------------------

Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

Os criterios para a concesión de ampliación de matrícula están regulados nas Normas de Organización e Funcionamento do centro (NOF), a disposición da comunidade educativa na páxina web.

Para conceder a ampliación de matrícula é necesario que o alumnado teña superado todos os obxectivos sinalados para o curso que estea realizando. Ademais deberá de demostrar un grao de madurez e sensibilidade acorde co curso ao que pretenda promocionar.

Para tal fin realizarase unha proba que consistirá na interpretación dun repertorio que incluírá alo menos as obras, escalas, exercicios e ou estudos indicados nesta programación nos mínimos esixibles do curso avaliado.

Os criterios de avaliación serán os establecidos para o mesmo curso no que está. A proba valorarase do 1 ao 10 sendo necesaria unha cualificación de 5 puntos para superala e aplicando as seguintes porcentaxes de cualificación:

Dominio técnico e postura corporal	30%
Interpretación e musicalidade	60%
Memoria	10%

6.5.4. Medidas de recuperación

Plans de traballo para a superación de materias pendentes. O profesorado valorará a idoneidade das seguintes medidas:

- Programación de tarefas de carácter individual para reforzar os puntos débiles de cada alumno
- Adaptación das U. D. específicas aos requirimentos dos alumnos con problemas concretos.
- Realización de actividades complementarias de reforzo como :
 - Clases de reforzo fora do horario da clase individualizal
 - Intercambio de grabacións do estudo na casa
 - Programación da practica semanal baixo supervisión do seus pais/nais ou tutores/as.

Procedementos de recuperación ordinarios

Tratándose de ensino con avaliación continua, o alumnado poderá recuperar cada avaliación acadando os contidos mínimos establecidos nesta programación para a seguinte avaliación.

Procedementos de avaliación nos casos en que a avaliación continua non é posible

Como se indica anteriormente, o procedemento xeral de avaliación é o da **avaliación continua** pero, se o profesor ou profesora da materia considera que non ten os datos necesarios para avaliar a algún alumno/a de xeito continuo por mor das faltas de asistencia reiteradas, deberá convocalo para unha única proba (que poderá ter varias partes), de carácter escrito, oral ou instrumental, en función da materia, na semana de exames previa a todas as sesións de avaliación. Neste caso o alumno ou alumna será convocado para dita proba cunha semana de antelación, alomenos.

Será o criterio do profesor ou profesora o que determine se un alumno ou alumna non pode ser avaliado seguindo os procedementos ordinarios da avaliación continua pero, en todo caso, o número de ausencias do alumno ou alumna deberá ser superior ao 50% das sesións de clase do trimestre.

A proba consistirá na interpretación do repertorio/escalas/estudos e ou exercicios indicados nesta programación para cada trimestre na temporalización do curso que corresponda.

Os criterios de cualificación de dita proba serán os propios do curso e aplicaranse as seguintes porcentaxes:

Dominio técnico e postura corporal	30%
Interpretación e musicalidade	60%

Memoria 10%

A non asistencia á proba será cualificada coa nota mínima (1) por parte do profesor ou profesora da materia na sesión de avaliación correspondente.

Proba extraordinaria de avaliación (para materias con cualificación negativa)

Para superar as probas de cada curso, o alumno deberá superar os contidos mínimos esixibles establecidos na presente programación, seguindo as indicacións da proposta de actividades de recuperación presentes no informe de avaliación negativa que lle será entregado polo profesor no mes de xuño.

Valorarase da seguinte forma:

• Donimio técnico	25%
• Postura corporal	25%
• Interpretación e musicalidade	25%
• Memoria	25%

6.5.5. Recursos didácticos

Escalas e arpexos:

- Sevcik. Escalas e arpexos
- C. Flesch: El sistema de escalas.

Métodos e estudos

- Wohlfahrt : Op. 45
- Sevcik: Op. 2/1, Op. 1/1
- Schradieck, H.: Escola da técnica para viola. Vol. 1.
- Sitt, H.: 20 Estudos de dobres cordas, Op. 32.
- Trott, J.: Melodius Double- Stops. Book 1
- Hoffmann, R.: Estudos Op. 86.
- Mazas: Estudios especiais op. 36.
- Kayser: 36 estudios elementais e progresivos para viola.
- Uhl, A.: Dreizig Etüden für viola.
- H. Whistler: "Introducing the positions" Vol. I e II
- Specimen Sightreading Tests (ABRSM), Grados 1-5

Pezas:

- Suzuki: Vol. 4 e 5
- Seitz, F.: Concierto nº2.
- Seitz, F.: Concierto nº5.

- Corrette, M.: Zwei Sonaten. Schott VAB 39.
- Corrette, M.: Sonata en Si b Maior para viola e continuo.
- Cambini, G.: 6 dúos concertantes para dúas violas.
- Pleyel, I.: 6 dúos Op. 8, para dúas violas.
- Bach, J. S.: Suite nº 1 e Suite nº 3 (Bourrée I e II).
- Telemann, G. P.: 12 Fantasías (transcrición das fantasías para viola).
- Telemann, G. P.: Concerto en Sol M .
- Telemann, G. P.: Concerto en Sol M para dúas violas.
- Telemann, G. P.: Sonata en Si b M para viola e continuo.
- Marcello, B.: Sonata en Do M e Sonata en Sol M para viola e continuo.
- Fiocco, H.: Allegro
- Mozart, Leopold: Concerto para viola. Kunzelmann.
- Hummel, B.: Sonatina nº 1. Simrock
- Sitt, H.: Album leaves. Peters.
- Kalliwoda, J. W.: 6 Nocturnos Op. 186.
- Varios: Alto Classique, Vol. C.
- H.S. Whistler e H. A. Hummel: Concert and Contest Collection. Rubank.
- Ernst, H.: Rondo alla Zingarese.
- Dancla, Chas.: Air Varié de Concert.
- De Beriot, Chas.: Tema e Variacións en DoM.

6.6. Curso: 2º de Grao profesional

6.6.1. Obxectivos

1. Controlar o equilibrio corporal, a boa colocación, a respiración, a alternancia de tensión e relaxación, a concentración e a memoria.
2. Tocar os estudos e as obras do curso con estilo axeitado, calidade de son, afinación e empregando os recursos expresivos precisos.
3. Desenvolver a capacidade de memorizar as obras do curso.
4. Desenvolver o control da afinación e a calidade do son.
5. Ser capaz de tocar en público con seguridade e control.
6. Perfeccionar os cambios de posición en todas as súas modalidades ata a 6ª posición.
7. Desenvolver progresivamente a velocidade e a coordinación da man esquerda coa dereita.
8. Afondar no estudio de escalas e arpejos en tres oitavas, con diferentes golpes de arco e ritmos e desenvolver a velocidade (hasta 24 ligadas).

9. Tocar escalas maiores e menores en una corda e en posición fixa con diferentes golpes de arco, ritmos e velocidades.
10. Estudar con criterio, secuenciando o estudo para resolver problemas técnicos e musicais con economía de tempo e esforzo.
11. Estudar as dobres cordas (3ª e 6ª). Afianzar o vibrato con boa condución de brazo, pulso e dedo, e aplicalo axeitadamente ao repertorio.
12. Comezar co saltillo.
13. Ler pezas a primeira vista axeitadas ao nivel do curso.

6.6.2. Contidos

1. Posición correcta do corpo co instrumento e boa suxeición do arco libre de tensións.
2. Escalas en tres oitavas cos seus arpejos: Do M e m, Re M e m, Mi bM.
3. Escalas en posición fixa (2ª, 3ª, 4ª e 5ª posición) e en unha corda con diferentes golpes de arco e ritmos.
4. Inicio ás dobres cordas con intervalos de 3ª e 6ª .
5. Traballo sobre a calidade do son, tendo en conta o peso, a velocidade e punto de contacto, e os distintos tipos de vibrato.
6. Aplicación de diversos patróns rítmicos, articulacións e golpes de arco nos estudos, en pasaxes concretas das obras e nas escalas.
7. Perfeccionamento dos cambios de posición.
8. Traballo do fraseo tendo en conta os diferentes estilos, a harmonía, a agónica e a dinámica, nas obras do repertorio do curso.
9. Desenvolvemento dos golpes de arco e inicio do saltillo.
10. Desenvolvemento da velocidade e articulación da man esquerda. Mecanismos con diferentes patróns de dedos en diferentes posicións.
11. O estudo en casa: planificación.
12. Traballo de estudos: estudos con variacións de arco, en dobres cordas, con cambios de posición, para facer un traballo expresivo...
13. Traballo das obras de repertorio propostas para este curso empregando boa afinación, calidade de son e os recursos expresivos acordes ao estilo.
14. Preparación do concerto público.
15. Audicións comparadas de obras de diferentes estilos e diferentes intérpretes para analizar de maneira crítica as características das diferentes versións.
16. Continuación do adestramento da memoria e da lectura a vista.

Temporalización e secuenciación dos contidos:

- 1º trimestre: Posición correcta do corpo co instrumento e boa suxeición do arco libre de tensións. Escalas en posición fixa (1ª, 2ª, 3ª, 4ª e 5ª posición) e nunha corda. Unha escala e arpejos en 3 oitavas (con

diferentes golpes de arco e ritmos). Traballo de cambios de posición (Ejercicios). Traballo das dobres cordas con intervalos de 3ª e 6ª . Aplicación de diversos patróns rítmicos, articulacións e diferentes golpes de arco ás escalas. Un estudio con variacións de arco e outro de dobres cordas. Un movemento rápido de Concerto.

- **2º trimestre:** Escalas e arpejos en 3 oitavas (solta, staccato e legato de 4, 8 e 12 a escala e os arpejos de 3 e 6) . Desenvolvemento dos golpes de arco saltados (spiccato e inicio do saltillo). Traballo sobre a calidade do son, tendo en conta o peso, a velocidade e o punto de contacto, e os distintos tipos de vibrato. Mecanismos. Continuación do traballo de obras e estudos propostas para este curso. Continuación do desenvolvemento técnico-artístico do instrumento, tanto do arco como da man esquerda.
- **3º trimestre:** Escalas e arpejos en 3 oitavas (solta, staccato e legato de 4, 8 , 12, 24) a escala e os arpejos de 3 e 9) . Perfeccionamento das dobres cordas, dos cambios de posición e dos golpes de arco. Mellora do saltillo. Mecanismos con diferentes patróns de dedos en diferentes posicións. Continuación do traballo de obras e estudos propostas para este curso. Audicións comparadas de obras de diferentes estilos e diferentes intérpretes para analizar de maneira crítica as características das diferentes versións. Interpretación das obras de diferentes estilos de memoria. Traballo do fraseo tendo en conta os diferentes estilos, a harmonía, a agónica e a dinámica.

6.6.3. Avaliación

Criterios de avaliación

1. Mostrar en cada clase a capacidade de aprendizaxe progresiva e os bos hábitos de estudio adquiridos.
2. Mostrar un grado de asimilación de conceptos técnicos, tanto do brazo dereito (suxeición, conducción, calidade de son e golpes de arco); como da man esquerda (articulación, cambios de posición, vibrato, desenvolvemento das dobres cordas, etc.) e da coordinación de ambos brazos.
3. Tocar dúas escalas en tres oitavas e os seus arpejos con boa afinación e bo son, tendo en conta unha boa distribución do arco, cambios de posición fluidos e cambios de corda limpos, en catro, seis, oito, doce e vinte catro ligadas por arco.
4. Tocar unha escala con diferentes ritmos e golpes de arco: detaché, staccato, legato, spiccato, saltillo e diferentes combinacións con boa afinación, bo ritmo e limpeza de son.
5. Interpretar un repertorio que inclúa estudos e obras para solista e con acompañamento de piano, empregando a técnica e os criterios estéticos adquiridos con correcta utilización do tempo, do arco e do son.
6. Interpretar parte do repertorio de memoria.
7. Tocar a primeira vista pasaxes de dificultade acorde ao nivel do curso.

Mínimos esixibles

-1º trimestre:

- Unha escala e arpejos en tres oitavas . A escala interpretarase con diferentes ritmos e golpes de arco e solta, staccato e legato de 4 , 8 e 12. Os arpejos ligados de 3

- Escalas maiores en posición fixa (1ª, 2ª, 3ª, 4ª e 5ª posición).
- Mecanismos con diferentes patróns de dedos e exercicios con cambios de posición.
- Un movemento rápido de Concerto de memoria e unha peza.
- Un estudo con variacións de arco e outro de dobres cordas.
- Unha audición técnica .

-2º trimestre:

- Unha escala e arpejos en tres oitavas . A escala interpretarase con diferentes ritmos e golpes de arco e solta, staccato e legato de 4, 8, 12 e 24. Os arpejos ligados de 3 e 6.
- Mecanismos con diferentes patróns de dedos e exercicios con cambios de posición.
- Unha peza de carácter virtuoso.
- Dous movementos para viola soa barroco (Preludio dunha suite de Bach, Fantasía de Telemann).
- Dous estudos (un deles será de dobres cordas e outro de estilo clásico).
- Unha audición técnica.

-3º trimestre:

- Unha escala e arpejos en tres oitavas . A escala interpretarase con diferentes ritmos e golpes de arco e solta, staccato e legato de 4, 8, 12 e 24. Os arpejos ligados de 3 e 9.
- Escalas de sextas e terceiras despregadas.
- Un movemento rápido de Concerto de memoria e unha peza ou movemento lento.
- Dous estudos con cambios de posición, acordes e dobres cordas.
- Unha audición técnica.

Procedementos e ferramentas de avaliación

O proceso de avaliación comporta a realización de probas específicas, pero sobre todo, unha observación das actividades cotiás, que se realizan ao longo do curso para detectar problemas e establecer medidas para solucionarlos. É fundamental valorar tanto os procedementos, como as actitudes, así como os conceptos que se van adquirindo.

Realizarase unha avaliación inicial ao principio do curso para planificar o traballo que debe realizar cada alumno: o profesorado terá en conta os informes individuais emitidos polo profesorado do curso anterior (agás no caso do alumnado de novo ingreso).

A avaliación será continua durante todo o curso, ou sexa, procesual. Ao termo do grao elemental e profesional haberá unha proba perante un tribunal que xulgue a capacidade do alumno para o acceso ao novo grao.

O procedemento de avaliación continua realizarase a través da observación nas clases semanais, utilizando as fichas de observación sistemática do alumno, que permiten o seguimento do seu progreso e destrezas. Tamén se incluírá neste proceso as audicións, concertos, e probas técnicas específicas que teñan lugar durante o curso. Para a avaliación dos obxectivos acadados e contidos asimilados, empregarase unha ficha de avaliación do alumno.

Haberá tamén unha coavaliación que implique a todo o grupo de alumnos entre si, incluíndo a autoavaliación e a avaliación do outro, sempre dende un punto de vista construtivo.

O mesmo profesor tamén deberá realizar unha autoavaliación do seu traballo segundo os progresos que teñan os seus alumnos, e o seu grao de motivación.

Criterios de cualificación

Aplicaranse as seguintes porcentaxes:

Dominio técnico e postura corporal	30%
Interpretación e musicalidade	50%
Memoria	10%
Traballo individual	10%

Para a cuantificación empregárase o baremo recollido nas Rúbricas de avaliación do ANEXO

A cualificación final será o resultado da ponderación das cualificacións obtidas nos trimestres. A ponderación realizarase na seguinte proporción: 1º trimestre 30%, 2º trimestre 30% e 3º trimestre 40%.

1ª avaliación (30%)	2ª avaliación (30%)	3ª avaliación (40%)	Convocatoria ordinaria
----------------------------	----------------------------	----------------------------	-------------------------------

Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

Os criterios para a concesión de ampliación de matrícula están regulados nas Normas de Organización e Funcionamento do centro (NOF), a disposición da comunidade educativa na páxina web.

Para conceder a ampliación de matrícula é necesario que o alumnado teña superado todos os obxectivos sinalados para o curso que estea realizando. Ademais deberá de demostrar un grao de madurez e sensibilidade acorde co curso ao que pretenda promocionar.

Para tal fin realizarase unha proba que consistirá na interpretación dun repertorio que incluírá alo menos as obras, escalas, exercicios e ou estudos indicados nesta programación nos mínimos esixibles do curso avaliado.

Os criterios de avaliación serán os establecidos para o mesmo curso no que está. A proba valorarase do 1 ao 10 sendo necesaria unha cualificación de 5 puntos para superala e aplicando as seguintes porcentaxes de cualificación:

Dominio técnico e postura corporal	30%
Interpretación e musicalidade	60%
Memoria	10%

6.6.4. Medidas de recuperación

Plans de traballo para a superación de materias pendentes. O profesorado valorará a idoneidade das seguintes medidas:

- Programación de tarefas de carácter individual para reforzar os puntos débiles de cada alumno
- Adaptación das U. D. específicas aos requirimentos dos alumnos con problemas concretos.

- Realización de actividades complementarias de reforzo como :
 - Clases de reforzo fora do horario da clase individualizal
 - Intercambio de grabacións do estudo na casa
 - Programación da practica semanal baixo supervisión do seus pais/nais ou tutores/as.

Procedementos de recuperación ordinarios

Tratándose de ensino con avaliación continua, o alumnado poderá recuperar cada avaliación acadando os contidos mínimos establecidos nesta programación para a seguinte avaliación.

Procedementos de avaliación nos casos en que a avaliación continua non é posible

Como se indica anteriormente, o procedemento xeral de avaliación é o da **avaliación continua** pero, se o profesor ou profesora da materia considera que non ten os datos necesarios para avaliar a algún alumno/a de xeito continuo por mor das faltas de asistencia reiteradas, deberá convocalo para unha única proba (que poderá ter varias partes), de carácter escrito, oral ou instrumental, en función da materia, na semana de exames previa a todas as sesións de avaliación. Neste caso o alumno ou alumna será convocado para dita proba cunha semana de antelación, alomenos.

Será o criterio do profesor ou profesora o que determine se un alumno ou alumna non pode ser avaliado seguindo os procedementos ordinarios da avaliación continua pero, en todo caso, o número de ausencias do alumno ou alumna deberá ser superior ao 50% das sesións de clase do trimestre.

A proba consistirá na interpretación do repertorio/escalas/estudos e ou exercicios indicados nesta programación para cada trimestre na temporalización do curso que corresponda.

Os criterios de cualificación de dita proba serán os propios do curso e aplicaranse as seguintes porcentaxes:

Dominio técnico e postura corporal	30%
Interpretación e musicalidade	60%
Memoria	10%

A non asistencia á proba será cualificada coa nota mínima (1) por parte do profesor ou profesora da materia na sesión de avaliación correspondente.

Proba extraordinaria de avaliación (para materias con cualificación negativa)

Para superar as probas de cada curso, o alumno deberá superar os contidos mínimos esixibles establecidos na presente programación, seguindo as indicacións da proposta de actividades de recuperación presentes no informe de avaliación negativa que lle será entregado polo profesor no mes de xuño.

Valorarase da seguinte forma:

- Donimio técnico 25%
- Postura corporal 25%
- Interpretación e musicalidade 25%
- Memoria 25%

6.6.5. Recursos didácticos

Escalas e arpexos:

- Sevcik. Escalas e arpexos
- C. Flesch: El sistema de escalas

Métodos e estudos

- Wohlfahrt : Op. 45
- Sevcik: Op. 2/1, Op. 1/1, Op. 7, 8 e 9.
- Schradieck, H.: Escola da técnica para viola. Vol. 1.
- Sitt, H.: 20 Estudos de dobres cordas, Op. 32.
- Hoffmann, R.: Estudos Op. 86; Estudos melódicos en dobres cordas.
- Trott, J.: Melodious Double-Stops. Book 1.
- Mazas: Estudios especiais op. 36.
- Kayser: 36 estudios elementais e progresivos para viola.
- Uhl, A.: Dreizig Etüden für Viola.
- Whistler: "Introducing the positions" Vol. I e II.
- Bruni, A. B.: 25 estudios para viola.
- Specimen Sightreading Tests (ABRSM), Grados 1-5.

Pezas:

- Suzuki: Vol. 5 e 6.
- Seitz, F.: Concerto nº3 en Do menor.
- Corrette, M.: Sonata en Si b Maior para viola e contínuo.
- Cambini, G.: 6 dúos concertantes para dúas violas.
- Bach, W. F.: Dúos para 2 violas.
- Bach, J. S.: Suite nº 1 e Suite nº 3 (Bourrée I e II).
- Telemann, G. P.: 12 Fantasías (transcrición das fantasías para viola).
- Marcello, B.: Sonata en Do M e Sonata en Sol M para viola e contínuo.
- Fiocco, H.: Allegro
- Ferguson, H.: 4 pequenas pezas Op. 6. Boosey.
- Flackton, W.: Sonatas para viola e contínuo. Schott.
- Mozart, Leopold: Concerto para viola. Kunzelmann.
- Zelter: Concerto en Mi B Maior.
- Hummel, B.: Sonatina nº 1. Simrock
- Sitt, H.: Album leaves. Peters.
- Kalliwoda, J. W.: 6 Nocturnos Op. 186.
- Ernst, H.: Rondo alla Zingarese.
- Dancla, Chas.: Air Varié de Concert.

6.7. Curso: 3º de Grao profesional

6.7.1. Obxectivos

1. Afondar no ton muscular, na respiración e na comodidade na execución instrumental.
2. Continuar co traballo de cambios de posición.
3. Afianzar o vibrato con boa condución de brazo, pulso e dedos, e traballar as distintas velocidades.
4. Perfeccionar os golpes de arco traballados (detaché, martelé, staccato, spiccato, ...) e as súas combinacións.
5. Comezar co saltillo*. (Este obxectivo trasladouse a este curso debido ás modificacións na programación do curso anterior pola suspensión de clases durante o terceiro trimestre)
6. Desenvolvemento da velocidade e articulación da man esquerda.
7. Tocar escalas maiores e menores en una corda e en posición fixa con diferentes golpes de arco, ritmos e velocidades.
8. Afondar no estudio de escalas e arpejos en tres oitavas con diferentes golpes de arco e velocidades (escalas hasta 24 ligadas e arpejos hasta 9 ligados).
9. Estudar as dobres cordas de xeito sistemático: 8ª, 3ª e 6ª
10. Manter hábitos de estudio que permitan desenvolver as capacidades técnico-artísticas, aplicando progresivamente e con autonomía os coñecementos musicais, valorando o propio rendemento e o tempo empregado no estudio
11. Controlar permanentemente a afinación e perfeccionar continuamente a calidade sonora
12. Interpretar un repertorio solístico e de conxunto que inclúa obras representativas de diferentes épocas e estilos de unha dificultade axeitada ao nivel
13. Iniciar a aplicación dos coñecementos harmónicos, formais e históricos na busca de unha interpretación artística de calidade
14. Adquirir o autocontrol necesario a través da experiencia de tocar en público como solista e en conxunto, fomentando a memorización do repertorio
15. Desenvolver a capacidade da lectura a primeira vista
16. Fomentar o hábito de escoitar música para adquirir progresivamente criterios interpretativos.

6.7.2. Contidos

1. Traballo sobre a calidade do son, tendo en conta o peso, a velocidade e punto de contacto, e os distintos tipos de vibrato.
2. Posición correcta do corpo co instrumento e boa suxeición do arco libre de tensións.
3. Escalas e arpejos en posición fixa (2ª, 3ª, 4ª, 5ª e 6ª posición) e sobre unha corda con diferentes ritmos, golpes de arco e velocidades.
4. Escalas e arpejos en tres oitavas: Do M e m, Re M e m, Mib M, Mi M e m.
5. As dobres cordas con intervalos de 3ª, 6ª e 8ª.

6. Aplicación de diversos patróns rítmicos, articulacións e golpes de arco nos estudos, en pasaxes concretas das obras e nas escalas.
7. Traballo de mecanismos con diferentes patróns de dedos e en diferentes posicións.
8. Harmónicos naturais e artificiais.
9. Desenvolvemento da velocidade e articulación da man esquerda.
10. Práctica dos cambios de posición.
11. Traballo do saltillo.
12. Desenvolvemento do vibrato: fluidez e diferentes velocidades.
13. O estudo na casa: a planificación.
14. Traballo do fraseo tendo en conta os diferentes estilos, a harmonía, a agóxica e a dinámica.
15. Continuación do adestramento da memoria e da lectura a vista.
16. Audicións comparadas de obras de diferentes estilos e diferentes intérpretes para analizar de maneira crítica as características das diferentes versións.
17. Interpretación dun repertorio de estudos e obras representativas de diferentes épocas e estilos dunha dificultade axeitada ao nivel.

Temporalización e secuenciación dos contidos:

- 1º trimestre. O estudo na casa: planificación. Posición correcta do corpo co instrumento e boa suxeición do arco libre de tensións. Escalas e arpejos en posición fixa (2ª, 3ª, 4ª, 5ª e 6ª posición) e sobre unha corda con diferentes ritmos, golpes de arco e velocidade. Unha escala e arpejos en tres oitavas (a escala:solto, staccato e legato de 4, 8 e 12; e os arpejos de 3 e 6). Harmónicos naturais e artificiais. Estudio das dobres cordas : intervalos de Terceiras e Sextas e estudos de dobres cordas. Traballo de mecanismos con diferentes patróns de dedos e en diferentes posicións. Traballo dun estudio con variacións para o arco. Traballo das obras programadas para o curso. Traballo sobre a calidade do son, tendo en conta o peso, a velocidade e punto de contacto, e os distintos tipos de vibrato
- 2º trimestre: Traballo dos cambios de posición e dos golpes de arco (especialmente o saltillo). Unha escala e arpejos en tres oitavas (a escala:solto, staccato e legato de 4, 8, 12 e 24; e os arpejos de 3 e 9). Estudio das dobres cordas : intervalos de Terceiras e Sextas e estudos de dobres cordas. Aplicación dos diversos patróns rítmicos, articulacións e diferentes golpes de arco a tódolos aspectos do estudio da técnica. Continuación do adestramento da memoria e da lectura a vista. Desenvolvemento do vibrato: fluidez e diferentes velocidades. Continuación do traballo das obras e estudos do curso. Traballo do fraseo tendo en conta os diferentes estilos, a harmonía, a agóxica e a dinámica das pezas e estudos.
- 3º trimestre: Afondamento na técnica, tanto de man esquerda como de man dereita. Unha escala e arpejos en tres oitavas (a escala:solto, staccato e legato de 4, 8, 12 e 24; e os arpejos de 3 e 9). Continuación co traballo do saltillo. Estudio das dobres cordas : intervalos de Terceiras e Sextas e Oitavas. Audicións comparadas de obras de diferentes estilos e diferentes intérpretes para analizar de maneira crítica as características das diferentes versións. Perfeccionamento dos aspectos técnicos e interpretativos das obras e estudos traballados durante o curso.

6.7.3. Avaliación

Criterios de avaliación

1. Ter unha postura corporal que permita unha correcta colocación do instrumento e favoreza a liberdade de movementos, unha boa coordinación de ambos brazos e un son ben timbrado.
2. Mostrar en cada clase a capacidade de aprendizaxe progresiva e bos hábitos de estudo
3. Mostrar un grao de asimilación de conceptos técnicos, tanto do brazo dereito (suxeición, condución, calidade de son, golpes de arco á corda e saltados, acordes, etc.) como da man esquerda (articulación, velocidades, cambios de posición, vibrato, desenvolvemento das dobres cordas etc.) e a coordinación entre ambos brazos
4. Tocar dúas escala en tres oitavas e os seus arpxos con boa afinación e bo son, tendo en conta unha boa distribución do arco, cambios de posición fluídos e cambios de corda limpos, en catro, seis, oito, doce e vinte catro por arco para a escala e seis e nove para os arpxos
5. Tocar unha escala con diferentes ritmos e golpes de arco: detaché, staccato, legato, spiccato, saltillo e diferentes combinacións, con boa afinación, bo ritmo e limpeza de son
6. Tocar escalas en dobres cordas en sextas e oitavas
7. Tocar a primeira vista fragmentos acordes ao nivel do curso
8. Interpretar un repertorio que inclúa estudos, obras para solo, concertos, sonatas etc., empregando a técnica adquirida e os criterios estéticos traballados, e interpretar algunhas de memoria
9. Mostrar en cada clase unha maior autonomía na resolución de problemas técnicos e interpretativos.

Mínimos esixibles

-1º trimestre:

- Unha escala e arpxos en tres oitavas . A escala interpretarase con diferentes ritmos e golpes de arco e solta, staccato e legato de 4 , 8 e 12. Os arpxos ligados de 3.
- Escalas maiores en posición fixa (1ª, 2ª, 3ª , 4ª e 5ª posición) e en unha corda.
- Escalas de sextas e terceiras.
- Mecanismos con diferentes patróns de dedos e exercicios con cambios de posición.
- Un movemento rápido de Concerto de memoria e unha peza.
- Un estudo con variacións de arco e outro de dobres cordas.
- Unha audición técnica .

-2º trimestre:

- Unha escala e arpxos en tres oitavas . A escala interpretarase con diferentes ritmos e golpes de arco e solta, staccato e legato de 4, 8 , 12 e 24. Os arpxos ligados de 3 e 6.
- Escalas de sextas e terceiras.
- Mecanismos con diferentes patróns de dedos e exercicios con cambios de posición.
- Unha peza de carácter virtuoso.

- Dous movementos para viola soa barroco (Preludio dunha suite de Bach, Fantasía de Telemann).
- Dous estudos (un deles será de dobres cordas e outro de estilo clásico).
- Unha audición técnica.

-3º trimestre:

- Unha escala e arpexos en tres oitavas . A escala interpretarase con diferentes ritmos e golpes de arco e solta, staccato e legato de 4, 8, 12 e 24.Os arpexos ligados de 3 e 9.
- Escalas de sextas e terceiras en dúas oitavas; e oitavas despregadas.
- Un movemento rápido de Concerto de memoria e unha peza ou movemento lento u obras semellantes.
- Dous estudos con cambios de posición, acordes e dobres cordas, pasaxes expresivos...
- Unha audición técnica.

Procedementos e ferramentas de avaliación

O proceso de avaliación comporta a realización de probas específicas, pero sobre todo, unha observación das actividades cotiás, que se realizan ao longo do curso para detectar problemas e establecer medidas para solucionarlos. É fundamental valorar tanto os procedementos, como as actitudes, así como o conceptos que se van adquirindo.

Realizarase unha avaliación inicial ao principio do curso para planificar o traballo que debe realizar cada alumno: o profesorado terá en conta os informes individuais emitidos polo profesorado do curso anterior (agás no caso do alumnado de novo ingreso).

A avaliación será continua durante todo o curso, ou sexa, procesual. Ao termo do grao elemental e profesional haberá unha proba perante un tribunal que xulgue a capacidade do alumno para o acceso ao novo grao.

O procedemento de avaliación continua realizarase a través da observación nas clases semanais, utilizando as fichas de observación sistemática do alumno, que permiten o seguimento do seu progreso e destrezas. Tamén se incluírá neste proceso as audicións, concertos, e probas técnicas específicas que teñan lugar durante o curso. Para a avaliación dos obxectivos acadados e contidos asimilados, empregarase unha ficha de avaliación do alumno.

Haberá tamén unha coavaliación que implique a todo o grupo de alumnos entre si, incluíndo a autoavaliación e a avaliación do outro, sempre dende un punto de vista construtivo.

O mesmo profesor tamén deberá realizar unha autoavaliación do seu traballo segundo os progresos que teñan os seus alumnos, e o seu grao de motivación.

Criterios de cualificación

Aplicaranse as seguintes porcentaxes:

Dominio técnico e postura corporal	30%
Interpretación e musicalidade	50%
Memoria	10%
Traballo individual	10%

Para a cuantificación empregárase o baremo recollido nas Rúbricas de avaliación do ANEXO

A cualificación final será o resultado da ponderación das cualificacións obtidas nos trimestres. A ponderación realizarase na seguinte proporción: 1º trimestre 30%, 2º trimestre 30% e 3º trimestre 40%.

1ª avaliación (30%) 2ª avaliación (30%) 3ª avaliación (40%) Convocatoria ordinaria

Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

Os criterios para a concesión de ampliación de matrícula están regulados nas Normas de Organización e Funcionamento do centro (NOF), a disposición da comunidade educativa na páxina web.

Para conceder a ampliación de matrícula é necesario que o alumnado teña superado todos os obxectivos sinalados para o curso que estea realizando. Ademais deberá de demostrar un grao de madurez e sensibilidade acorde co curso ao que pretenda promocionar.

Para tal fin realizarase unha proba que consistirá na interpretación dun repertorio que incluírá alo menos as obras, escalas, exercicios e ou estudos indicados nesta programación nos mínimos esixibles do curso avaliado.

Os criterios de avaliación serán os establecidos para o mesmo curso no que está. A proba valorarase do 1 ao 10 sendo necesaria unha cualificación de 5 puntos para superala e aplicando as seguintes porcentaxes de cualificación:

Dominio técnico e postura corporal	30%
Interpretación e musicalidade	60%
Memoria	10%

6.7.4. Medidas de recuperación

Plans de traballo para a superación de materias pendentes. O profesorado valorará a idoneidade das seguintes medidas:

- Programación de tarefas de carácter individual para reforzar os puntos débiles de cada alumno
- Adaptación das U. D. específicas aos requirimentos dos alumnos con problemas concretos.
- Realización de actividades complementarias de reforzo como :
 - Clases de reforzo fora do horario da clase individualizal
 - Intercambio de grabacións do estudo na casa
 - Programación da practica semanal baixo supervisión do seus pais/nais ou titores/as.

Procedementos de recuperación ordinarios

Tratándose de ensino con avaliación continua, o alumnado poderá recuperar cada avaliación acadando os contidos mínimos establecidos nesta programación para a seguinte avaliación.

Procedementos de avaliación nos casos en que a avaliación continua non é posible

Como se indica anteriormente, o procedemento xeral de avaliación é o da **avaliación continua** pero, se o profesor ou profesora da materia considera que non ten os datos necesarios para avaliar a algún alumno/a de xeito continuo por mor das faltas de asistencia reiteradas, deberá convocalo para unha única proba (que poderá ter varias partes), de carácter escrito, oral ou instrumental, en función da materia, na semana de exames previa a todas as sesións de avaliación. Neste caso o alumno ou alumna será convocado para dita proba cunha semana de antelación, alomenos.

Será o criterio do profesor ou profesora o que determine se un alumno ou alumna non pode ser avaliado seguindo os procedementos ordinarios da avaliación continua pero, en todo caso, o número de ausencias do alumno ou alumna deberá ser superior ao 50% das sesións de clase do trimestre.

A proba consistirá na interpretación do repertorio/escalas/estudios e ou exercicios indicados nesta programación para cada trimestre na temporalización do curso que corresponda.

Os criterios de cualificación de dita proba serán os propios do curso e aplicaranse as seguintes porcentaxes:

Dominio técnico e postura corporal	30%
Interpretación e musicalidade	60%
Memoria	10%

. A non asistencia á proba será cualificada coa nota mínima (1) por parte do profesor ou profesora da materia na sesión de avaliación correspondente.

Proba extraordinaria de avaliación (para materias con cualificación negativa)

Para superar as probas de cada curso, o alumno deberá superar os contidos mínimos esixibles establecidos na presente programación, seguindo as indicacións da proposta de actividades de recuperación presentes no informe de avaliación negativa que lle será entregado polo profesor no mes de xuño.

Valorarase da seguinte forma:

- Donimio técnico 25%
- Postura corporal 25%
- Interpretación e musicalidade 25%
- Memoria 25%

6.7.5. Recursos didácticos

Escalas e arpexos:

- Sevcik. Escalas e arpexos
- C. Flesch: El sistema de escalas.
- Forbes, W.: A third book of scales and arpeggios for viola players. OUP

Métodos e estudos

- Kayser: Estudios Op.20
- Kreutzer: 42 Estudios.
- Fiorillo: 31 Estudios.
- Sevcik. Op.1, op.2,op.7 op. 9 e op. 8

- Sitt, H.: Estudos de dobres cordas, op. 32.
- Hofmann, R.: Estudios melódicos en dobres cordas.
- Polo, E.: 30 estudos de dobres cordas.
- H. Whistler: "Introducing the positions" Vol. I e II.
- Specimen Sightreading Test (ABRSM), Grados 6-8
- Bruni, A. B.: 25 estudos para viola.
- Hoffmeister: Estudios para viola.
- Mazas: Estudios especiales op.36.
- Schradieck. "Escola da técnica de viola" Vol. I, II e III.

Pezas:

- Bach, J. S.: Suites nº 1, 2 e 3.
- Suzuki vol. 6
- Seitz, F.: Concerto nº3 en Do menor.
- Eccles: Sonata para viola e contínuo.
- A. Corelli: Folia.
- Telemann, G. P.: 12 Fantasías (transcripción do viola).
- Telemann, G. P.: 6 sonatas para viola e continuo
- Bach, C. P. E.: Sonata para viola e cembalo en sol menor. Schott.
- Graun, J. G.: Sonata nº 1 para viola e cembalo en Si b Maior.
- Glazunov, A.: Elexía, op. 44.
- Bloch, E.: Meditación e Procesional.
- Bach, Chr.: Concerto en Do menor.
- Zelter: Concerto en Mi b Maior.
- Accolay: Concerto nº 1.
- Haendel-Casadesus: Concerto en si menor.
- Bruni, A. B.: 3 sonatas. Schott.
- Stamitz, C.: Sechs duette für zwei Violen. Schott.
- Nardini, P.: 6 dúos. Schott.
- Dancla, Chas.: Air Varié de Concert.
- Métodos e pezas que o profesor considere axeitadas.

6.8. Curso: 4º de Grao profesional

6.8.1. Obxectivos

1. Afondar no ton muscular, na respiración e na liberdade de movementos implicados na execución instrumental.
2. Manter hábitos de estudo que permitan desenvolver capacidades técnico-artísticas, aplicando progresivamente e con autonomía os coñecementos musicais, valorando o propio rendemento e o tempo empregado no estudo.
3. Continuar o desenvolvemento técnico-artístico do instrumento, tanto do arco como da man esquerda: Articulación, fraseo, dixitación, etc.
4. Controlar permanentemente a afinación e perfeccionar continuamente a calidade sonora.
5. Continuar co traballo de cambios de posición.
6. Afianzar o vibrato con boa condución de brazo, pulso e dedos, e traballar as distintas velocidades.
7. Perfeccionar os golpes de arco traballados (detaché, martelé, staccato, spiccato, saltillo...) e iniciar a practica de golpes de arco virtuosos como ricochet e spiccato volante.
8. Desenvolvemento da velocidade e articulación da man esquerda.
9. Estudar as dobres cordas de xeito sistemático: 8ª, 3ª, 6ª e iniciar o estudo das 4ªs.
10. Tocar escalas e arpejos de tres oitavas con diferentes golpes de arco e velocidades.
11. Interpretar un repertorio solístico e de conxunto que inclúa obras representativas de diferentes épocas e estilos de unha dificultade axeitada o nivel.
12. Aplicar os coñecementos harmónicos, formais e históricos na busca de unha interpretación artística de calidade.

13. Adquirir cada vez un maior autocontrol na experiencia de tocar, fomentando a memorización do repertorio.
14. Desenvolvela capacidade da lectura a primeira vista.
15. Fomentar o hábito de escoitar música para adquirir progresivamente criterios interpretativos.
16. Afondar nas capacidades expresivas do instrumento e das obras.

6.8.2. Contidos

1. Traballo sobre a calidade do son, tendo en conta o peso, a velocidade e punto de contacto, e os distintos tipos de vibrato.
2. Posición correcta do corpo co instrumento e boa suxeición do arco libre de tensións.
3. Escalas e arpejos maiores e menores en posición fixa e en unha corda con diferentes golpes de arco, ritmos e velocidades.
4. Escalas en 3 oitavas cos seus arpejos: Do m, Re M e m, Mib M, Mi M e m, Fa M.
5. Traballo sobre os cambios de posición.
6. Aplicación das posibilidades sonoras e expresivas no contexto musical, estético, formal e histórico das obras interpretadas.
7. Dobres cordas con 3ª, 6ª, 8ª e 4ªs.
8. Acordes de tres e catro notas.:
9. Traballo dos golpes de arco, mellora do saltillo e iniciación a golpes e arco virtuosos como ricochet, arco Viotti, staccato volante, etc.
10. Desenvolvemento da velocidade da man esquerda. Mecanismos.
11. Traballo dos estudos propostos para este curso.
12. Aplicación de diversos patróns rítmicos, articulacións e golpes de arco nos estudos, en pasaxes concretas das obras e nas escalas.
13. Exercicios con harmónicos naturais e artificiais.
14. Traballo do fraseo tendo en conta os diferentes estilos, a harmonía, a agónica e a dinámica.
15. Continuación do adestramento da memoria e da lectura a vista.
16. Audicións comparadas de obras de diferentes estilos e diferentes intérpretes para analizar de maneira crítica as características das diferentes versións.
17. Traballo das obras de repertorio propostas para este curso con calidades e concordancia co estilo ao que pertencen.

Temporalización e secuenciación dos contidos:

- 1º trimestre: O estudo na casa: planificación. Posición correcta do corpo co instrumento e boa suxeición do arco libre de tensións . Escalas e arpejos en posición fixa (2ª, 3ª, 4ª, 5ª e 6ª posición) e sobre unha corda con diferentes ritmos, golpes de arco e velocidade. Unha escala e arpejos en tres oitavas (a escala:solto, staccato e legato de 4, 8 e 12; e os arpejos de 3 e 6). Exercicios de cambios de posición . Estudio das dobres cordas : intervalos de Terceiras e Sextas e estudos de dobres cordas. Traballo de mecanismos con

diferentes patróns de dedos e en diferentes posicións. Traballo dun estudio con variacións para o arco. Mellora do saltillo. Traballo das obras programadas para o curso. Traballo sobre a calidade do son, tendo en conta o peso, a velocidade e punto de contacto, e os distintos tipos de vibrato

- **2º trimestre:** Traballo dos cambios de posición e dos golpes de arco. Unha escala e arpexos en tres oitavas (a escala:solto, staccato e legato de 4, 8, 12 e 24; e os arpexos de 3 e 9). Estudio das dobres cordas : intervalos de Terceiras, Sextas e Cuartas. Acordes de 3 e 4 notas. Aplicación dos diversos patróns rítmicos, articulacións e diferentes golpes de arco a tódolos aspectos do estudio da técnica. Continuación do adestramento da memoria e da lectura a vista. Desenvolvemento do vibrato: fluidez e diferentes velocidades. Continuación do traballo das obras e estudos do curso. Traballo do fraseo tendo en conta os diferentes estilos, a harmonía, a agónica e a dinámica das pezas e estudos.
- **3º trimestre:** Afondamento na técnica, tanto de man esquerda como de man dereita. Unha escala e arpexos en tres oitavas (a escala:solto, staccato e legato de 4, 8, 12 e 24; e os arpexos de 3 e 9). Continuación co traballo do saltillo. Iniciación a golpes e arco virtuosos como ricochet, arco Viotti, staccato volante, etc. Estudio das dobres cordas : intervalos de Terceiras e Sextas e Oitavas. Audicións comparadas de obras de diferentes estilos e diferentes intérpretes para analizar de maneira crítica as características das diferentes versións. Perfeccionamento dos aspectos técnicos e interpretativos das obras e estudos traballados durante o curso.

6.8.3. Avaliación

Criterios de avaliación

1. Ter unha postura corporal que permita unha correcta colocación do instrumento e favoreza a liberdade de movementos e coordinación de ambos brazos.
2. Mostrar en cada clase capacidade de aprendizaxe e bos hábitos de estudo.
3. Mostrar un grao de asimilación de conceptos técnicos, tanto do brazo dereito (suxeición, condución, calidade de son, golpes de arco á corda e saltados, acordes, etc.) como da man esquerda (articulación, velocidades, cambios de posición, vibrato, desenvolvemento das dobres cordas etc.) e a coordinación entre ambos brazos.
4. Tocar dúas escala en tres oitavas e os seus arpexos con boa afinación e bo son, tendo en conta unha boa distribución do arco, cambios de posición fluídos e cambios de corda limpos, en catro, seis, oito, doce e vinte catro por arco para a escala e nove para os arpexos.
5. Tocar unha escala con diferentes ritmos e golpes de arco: detaché, staccato, legato, spiccato, saltillo e diferentes combinacións, con boa afinación, bo ritmo e limpeza de son.
6. Tocar escalas en dobres cordas: sextas, terceiras e oitavas.
7. Tocar a primeira vista fragmentos acordes ao nivel do curso.
8. Interpretar un repertorio que inclúa estudos, obras para solo, concertos, sonatas etc., empregando a técnica adquirida e os criterios estéticos traballados, e interpretar algunhas de memoria.
9. Mostrar en cada clase unha maior autonomía na resolución de problemas técnicos e interpretativos.

Mínimos esixibles

-1º trimestre:

- Unha escala e arpexos en tres oitavas . A escala interpretarase con diferentes ritmos e golpes de arco e solta, staccato e legato de 4 , 8 e 12. Os arpexos ligados de 3.
- Escalas maiores en posición fixa (1ª, 2ª, 3ª , 4ª e 5ª posición) e en unha corda.
- Escalas de sextas e terceiras.
- Mecanismos con diferentes patróns de dedos e exercicios con cambios de posición.
- Un movemento rápido de Concerto de memoria e unha peza.
- Un movemento para viola soa barroco (Preludio dunha suite de Bach, Fantasía de Telemann).
- Un estudo con variacións de arco e outro de dobres cordas.
- Unha audición técnica .

-2º trimestre:

- Unha escala e arpexos en tres oitavas . A escala interpretarase con diferentes ritmos e golpes de arco e solta, staccato e legato de 4, 8 , 12 e 24. Os arpexos ligados de 3 e 6.
- Escalas de sextas e terceiras en dúas oitavas; e cuartas despregadas.
- Mecanismos con diferentes patróns de dedos e exercicios con cambios de posición.
- Unha peza de caracter virtuoso.
- Dous movementos para viola soa barroco (Preludio dunha suite de Bach, Fantasía de Telemann).
- Dous estudos (un deles será de dobres cordas e outro de estilo clásico).
- Unha audición técnica.

-3º trimestre:

- Unha escala e arpexos en tres oitavas . A escala interpretarase con diferentes ritmos e golpes de arco e solta, staccato e legato de 4, 8, 12 e 24. Os arpexos ligados de 3 e 9.
- Escalas de sextas e terceiras en dúas oitavas; e oitavas despregadas.
- Un movemento rápido de Concerto de memoria e unha peza ou movemento lento u obras semellantes.
- Dous estudos con cambios de posición, acordes e dobres cordas, pasaxes expresivos...
- Unha audición técnica.

Procedementos e ferramentas de avaliación

O proceso de avaliación comporta a realización de probas específicas, pero sobre todo, unha observación das actividades cotiás, que se realizan ao longo do curso para detectar problemas e establecer medidas para solucionarlos. É fundamental valorar tanto os procedementos, como as actitudes, así como o conceptos que se van adquirindo.

Realizarase unha avaliación inicial ao principio do curso para planificar o traballo que debe realizar cada alumno: o profesorado terá en conta os informes individuais emitidos polo profesorado do curso anterior (agás no caso do alumnado de novo ingreso).

A avaliación será continua durante todo o curso, ou sexa, procesual. Ao termo do grao elemental e profesional haberá unha proba perante un tribunal que xulgue a capacidade do alumno para o acceso ao novo grao.

O procedemento de avaliación continua realizarase a través da observación nas clases semanais, utilizando as fichas de observación sistemática do alumno, que permiten o seguimento do seu progreso e destrezas. Tamén se incluírá neste proceso as audicións, concertos, e probas técnicas específicas que teñan lugar durante o curso. Para a avaliación dos obxectivos acadados e contidos asimilados, empregarase unha ficha de avaliación do alumno.

Haberá tamén unha coavaliación que implique a todo o grupo de alumnos entre si, incluíndo a autoavaliación e a avaliación do outro, sempre dende un punto de vista construtivo.

O mesmo profesor tamén deberá realizar unha autoavaliación do seu traballo segundo os progresos que teñan os seus alumnos, e o seu grao de motivación.

Criterios de cualificación

Aplicaranse as seguintes porcentaxes:

Dominio técnico e postura corporal	30%
Interpretación e musicalidade	50%
Memoria	10%
Traballo individual	10%

Para a cuantificación empregarase o baremo recollido nas Rúbricas de avaliación do ANEXO

A cualificación final será o resultado da ponderación das cualificacións obtidas nos trimestres. A ponderación realizarase na seguinte proporción: 1º trimestre 30%, 2º trimestre 30% e 3º trimestre 40%.

1ª avaliación (30%) 2ª avaliación (30%) 3ª avaliación (40%) Convocatoria ordinaria

Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

Os criterios para a concesión de ampliación de matrícula están regulados nas Normas de Organización e Funcionamento do centro (NOF), a disposición da comunidade educativa na páxina web.

Para conceder a ampliación de matrícula é necesario que o alumnado teña superado todos os obxectivos sinalados para o curso que estea realizando. Ademais deberá de demostrar un grao de madurez e sensibilidade acorde co curso ao que pretenda promocionar.

Para tal fin realizarase unha proba que consistirá na interpretación dun repertorio que incluírá alo menos as obras, escalas, exercicios e ou estudos indicados nesta programación nos mínimos esixibles do curso avaliado.

Os criterios de avaliación serán os establecidos para o mesmo curso no que está. A proba valorarase do 1 ao 10 sendo necesaria unha cualificación de 5 puntos para superala e aplicando as seguintes porcentaxes de cualificación:

Dominio técnico e postura corporal	30%
Interpretación e musicalidade	60%
Memoria	10%

6.8.4. Medidas de recuperación

Plans de traballo para a superación de materias pendentes. O profesorado valorará a idoneidade das seguintes medidas:

- Programación de tarefas de carácter individual para reforzar os puntos débiles de cada alumno
- Adaptación das U. D. específicas aos requirimentos dos alumnos con problemas concretos.
- Realización de actividades complementarias de reforzo como :
 - Clases de reforzo fora do horario da clase individualizal
 - Intercambio de grabacións do estudo na casa
 - Programación da practica semanal baixo supervisión do seus pais/nais ou titores/as.

Procedementos de recuperación ordinarios

Tratándose de ensino con avaliación continua, o alumnado poderá recuperar cada avaliación acadando os contidos mínimos establecidos nesta programación para a seguinte avaliación.

Procedementos de avaliación nos casos en que a avaliación continua non é posible

Como se indica anteriormente, o procedemento xeral de avaliación é o da **avaliación continua** pero, se o profesor ou profesora da materia considera que non ten os datos necesarios para avaliar a algún alumno/a de xeito continuo por mor das faltas de asistencia reiteradas, deberá convocalo para unha única proba (que poderá ter varias partes), de carácter escrito, oral ou instrumental, en función da materia, na semana de exames previa a todas as sesións de avaliación. Neste caso o alumno ou alumna será convocado para dita proba cunha semana de antelación, alomenos.

Será o criterio do profesor ou profesora o que determine se un alumno ou alumna non pode ser avaliado seguindo os procedementos ordinarios da avaliación continua pero, en todo caso, o número de ausencias do alumno ou alumna deberá ser superior ao 50% das sesións de clase do trimestre.

A proba consistirá na interpretación do repertorio/escalas/estudos e ou exercicios indicados nesta programación para cada trimestre na temporalización do curso que corresponda.

Os criterios de cualificación de dita proba serán os propios do curso e aplicaranse as seguintes porcentaxes:

Dominio técnico e postura corporal	30%
Interpretación e musicalidade	60%
Memoria	10%

A non asistencia á proba será cualificada coa nota mínima (1) por parte do profesor ou profesora da materia na sesión de avaliación correspondente.

Proba extraordinaria de avaliación (para materias con cualificación negativa)

Para superar as probas de cada curso, o alumno deberá superar os contidos mínimos esixibles establecidos na presente programación, seguindo as indicacións da proposta de actividades de recuperación presentes no informe de avaliación negativa que lle será entregado polo profesor no mes de xuño.

Valorarase da seguinte forma:

- Donimio técnico 25%
- Postura corporal 25%

- Interpretación e musicalidade 25%
- Memoria 25%

6.8.5. Recursos didácticos

Escalas e arpexos:

- Sevcik. Escalas e arpexos
- C. Flesch: El sistema de escalas.
- Forbes, W.: A third book of scales and arpeggios for viola players. OUP

Métodos e estudos

- Kayser: Estudios Op.20
- Kreutzer: 42 Estudios.
- Fiorillo: 31 Estudios.
- Sevcik. Op.1, op.2,op.7 op. 9 e op. 8
- Sitt, H.: Estudos de dobres cordas, op. 32.
- Hofmann, R.: Estudios melódicos en dobres cordas.
- Polo, E.: 30 estudos de dobres cordas.
- H. Whistler: "Introducing the positions" Vol. I e II.
- Bruni, A. B.: 25 estudos para viola.
- Hoffmeister: Estudios para viola.
- Campagnoli: 41 Caprices.
- Mazas: Estudios especiais op.36.
- Specimen Sightreading Test (ABRSM), Grados 6-8
- Bruni, A. B.: 25 estudos para viola.
- Schradieck. "Escola da técnica de viola" Vol. I, II e III.

Pezas:

- Bach, J. S.: Suites nº 2 e 3.
- A. Corelli: Folia.
- Telemann, G. P.: 12 Fantasías (transcripción do viola).
- Telemann, G. P.: 6 sonatas
- Bach, C. P. E.: Sonata para viola e cémbalo en sol menor. Schott.
- Graun, J. G.: Sonata nº 1 para viola e cémbalo en Si b Maior.

- Glazunov, A.: Elexía, op. 44.
- Bloch, E.: Meditación e Procesional.
- Hindemith, P.: Trauermusik.
- Zelter: Concerto en Mi b Maior.
- Bach, J.C - Casadesus.: Concerto para viola en do menor.
- Schubert, J.: Concerto para viola en Do Maior.
- Pleyel, I.: Concerto para viola op.31.
- Accolay: Concerto nº 1.
- Beethoven: Romanza en Fa Maior.
- Haendel-Casadesus: Concerto en si menor.
- Bruni, A. B.: 3 sonatas. Schott.
- Stamitz, C.: Sechs duette für zwei Violen. Schott.
- Nardini, P.: 6 dúos. Schott.
- Métodos e pezas que o profesor considere axeitadas.

6.9. Curso: 5º de Grao profesional

6.9.1. Obxectivos

1. Afondar no ton muscular, na respiración e na liberdade de movementos implicados na execución instrumental.
2. Manter hábitos de estudo que permitan desenvolver capacidades técnico-artísticas, aplicando progresivamente e con autonomía os coñecementos musicais, valorando o propio rendemento e o tempo empregado no estudo.
3. Continuar o desenvolvemento técnico-artístico do instrumento, tanto do arco como da man esquerda: Articulación, fraseo, dixitación, etc.
4. Controlar permanentemente a afinación e perfeccionar continuamente a calidade sonora.
5. Continuar co traballo de cambios de posición.
6. Conseguir un vibrato de calidade que sexa versátil.

7. Perfeccionar os golpes de arco traballados (detaché, martelé, staccato, spiccato, saltillo...) e practicar os golpes de arco virtuosos como ricochet e spiccato volante.
8. Desenvolver a velocidade e articulación da man esquerda.
9. Estudar as dobres cordas de xeito sistemático: 8ª, 3ª, 6ª e 4ªs.
10. Tocar escalas e arpejos de tres oitavas con diferentes golpes de arco e velocidades.
11. Interpretar un repertorio solístico e de conxunto que inclúa obras representativas de diferentes épocas e estilos de unha dificultade axeitada o nivel.
12. Aplicar os coñecementos harmónicos, formais e históricos na busca de unha interpretación artística de calidade e como vía do reforzo da memoria.
13. Adquirir cada vez un maior autocontrol ao tocar, fomentando a memorización do repertorio.
14. Desenvolvela capacidade da lectura a primeira vista.
15. Fomentar o hábito de escoitar música para adquirir progresivamente criterios interpretativos.
16. Afondar nas capacidades expresivas do instrumento e das obras.

6.9.2. Contidos

1. Traballo sobre a calidade do son, tendo en conta o peso, a velocidade e punto de contacto, e os distintos tipos de vibrato.
2. Posición correcta do corpo co instrumento e boa suxeición do arco libre de tensións.
3. Escalas e arpejos sobre unha corda con diferentes ritmos, velocidades e golpes de arco.
4. Escalas en tres oitavas cos seus arpejos e dobres cordas: Do m, Re M e m, Mib M, Mi M e m, Fa M e m, Sol M.
5. Traballo sobre os cambios de posición.
6. Aplicación das posibilidades sonoras e expresivas no contexto musical, estético, formal e histórico das obras interpretadas.
7. Dobres cordas: 3ª, 6ª, 4ª e 8ªs.
8. Acordes de tres e catro notas.
9. Mellora dos golpes e arcos traballados e afondamento dos golpes de arco virtuosísticos: ricochet, arco Viotti, de staccato volante e a corda, etc.
10. Aplicación de diversos patróns rítmicos, articulacións e diferentes golpes de arco no estudio de escalas, estudos e pasaxes concretos das obras.
11. Traballo de mecanismos con diferentes patróns de dedos e en diferentes posicións.
12. Exercicios con harmónicos naturais e artificiais.
13. Traballo do fraseo tendo en conta os diferentes estilos, a harmonía, a agóxica e a dinámica.
14. Continuación do adestramento da memoria e da lectura a vista.
15. Audicións comparadas de obras de diferentes estilos e diferentes intérpretes para analizar de maneira crítica as características das diferentes versións.
16. Traballo dos estudos propostos para o curso con calidade de son, boa afinación, tempo axeitado, e estilo.

17. Interpretación das obras de repertorio propostas para este curso con calidades e concordancia co estilo ao que pertencen.

18. Afondamento nos principios de autopercepción, sensación corporal, autoescrita, e autoanálise á hora de lograr una autonomía cada vez maior no estudo.

Temporalización e secuenciación dos contidos:

- **1º trimestre:** O estudo na casa: planificación. Posición correcta do corpo co instrumento e boa suxeición do arco libre de tensións . Escalas e arpechos sobre unha corda con diferentes ritmos, golpes de arco e velocidade. Unha escala e arpechos en tres oitavas (a escala:solto, staccato e legato de 4, 8 , 12 e 24; e os arpechos de 3 e 6). Exercicios de cambios de posición . Estudio das dobres cordas : intervalos de Terceiras e Sextas e estudos de dobres cordas. Traballo de mecanismos con diferentes patróns de dedos e en diferentes posicións.Traballo dun estudio con variacións para o arco. Mellora dos golpes de arco . Traballo das obras programadas para o curso. Traballo sobre a calidade do son, tendo en conta o peso, a velocidade e punto de contacto, e os distintos tipos de vibrato
- **2º trimestre:** Traballo dos cambios de posición e dos golpes de arco. Unha escala e arpechos en tres oitavas (a escala:solto, staccato e legato de 4, 8, 12 e 24; e os arpechos de 3 e 9). Estudio das dobres cordas : intervalos de Terceiras, Sextas e Cuartas. Acordes de 3 e 4 notas. Aplicación dos diversos patróns rítmicos, articulacións e diferentes golpes de arco a tódolos aspectos do estudio da técnica. Continuación do adestramento da memoria e da lectura a vista. Desenvolvemento do vibrato: fluidez e diferentes velocidades. Continuación do traballo das obras e estudos do curso. Traballo do fraseo tendo en conta os diferentes estilos, a harmonía, a agónica e a dinámica das pezas e estudos. Afondamento nos principios de autopercepción, sensación corporal, auto escrita, e autoanálise a hora de lograr una autonomía cada vez maior no estudio.
- **3º trimestre:** Afondamento na técnica, tanto de man esquerda como de man dereita. Unha escala e arpechos en tres oitavas (a escala:solto, staccato e legato de 4, 8, 12 e 24; e os arpechos de 3 e 9).Continuación co traballo do saltillo,dos gopes de arco virtuosos como ricochet, arco Viotti, staccato volante, etc. Estudio das dobres cordas : intervalos de Terceiras e Sextas e Oitavas. Interpretación das obras de repertorio propostas para este curso con calidades e concordancia o estilo a que pertencen. Afondamento nos principios de autopercepción, sensación corporal, auto escrita, e autoanálise a hora de lograr una autonomía cada vez maior no estudio. Audicións comparadas de obras de diferentes estilos e diferentes intérpretes para analizar de maneira crítica as características das diferentes versións.

6.9.3. Avaliación

Criterios de avaliación

1. Mostrar un grao de asimilación dos conceptos técnicos, tanto do brazo dereito (Suxeición, condución, golpes de arco á corda e saltados, acordes, etc.), así como da man esquerda (articulación, cambios de posición, vibrato, desenvolvemento das dobres cordas etc.) e a coordinación de ambos brazos acorde os contidos tratados en cada curso.
2. Mostrar unha autonomía progresivamente maior na resolución de problemas técnicos e interpretativos propios do seu curso.
3. Tocar tres escala en tres oitavas e os seus arpechos con boa afinación e bo son, tendo en conta unha boa distribución do arco, cambios de posición fluídos e cambios de corda limpos, en catro, seis, oito, doce e vinte catro por arco para a escala e nove para os arpechos.

4. Tocar unha escala con diferentes ritmos e golpes de arco: detaché, staccato, legato, spiccato, saltillo e diferentes combinacións, con boa afinación, bo ritmo e limpeza de son.
5. Tocar escalas en dobres cordas: sextas, terceiras e oitavas.
6. Saber empregar o vibrato con variedade e bo gusto en estudos e obras.
7. Demostrar sensibilidade na a afinación e na calidade do son.
8. Interpretar un repertorio que inclúa estudos e obras para solista o con acompañamento de piano, empregando a técnica e os criterios estéticos adquiridos.
9. Interpretar a práctica totalidade do repertorio de memoria.
10. Mostrar en cada clase a capacidade de aprendizaxe progresivo e los hábitos de estudio adquiridos.
11. Tocar exercicios de lectura a vista conforme aos niveis propios do curso.

Mínimos esixibles

-1º trimestre:

- Unha escala e arpxos en tres oitavas . A escala interpretarase con diferentes ritmos e golpes de arco e solta, staccato e legato de 4 , 8 ,12 e 24. Os arpxos ligados de 3 e 6.
- Escalas e arpxos sobre unha corda con diferentes ritmos, golpes de arco e velocidade.
- Escalas de sextas, terceiras e octavas.
- Mecanismos con diferentes patróns de dedos e exercicios con cambios de posición.
- Un primeiro movemento Concerto con cadencia de memoria e unha peza ou movemento lento de concerto.
- Un estudo con variacións de arco e outro de dobres cordas.
- Unha audición técnica .

-2º trimestre:

- Unha escala e arpxos en tres oitavas . A escala interpretarase con diferentes ritmos e golpes de arco e solta, staccato e legato de 4, 8 , 12 e 24. Os arpxos ligados de 3 e 9.
- Escalas de sextas, terceiras e oitavas en dúas oitavas; e cuartas despregadas.
- Unha peza de carácter virtuoso.
- Viola soa: 3 movementos das Suites de J.S. Bach, dous movementos das Sonatas e Partitas de J.S. Bach ou a Pasacaglia de Biber.
- Dous estudos (un deles será de dobres cordas e outro de estilo clásico).
- Unha audición técnica.

-3º trimestre:

- Unha escala e arpxos en tres oitavas . A escala interpretarase con diferentes ritmos e golpes de arco e solta, staccato e legato de 4, 8, 12 e 24.Os arpxos ligados de 3 e 9.
- Escalas de sextas, terceiras e oitavas en dúas oitavas.

- Dous movementos de Sonata con piano o semellante.
- Dous Caprichos.
- Unha audición técnica.

Procedementos e ferramentas de avaliación

O proceso de avaliación comporta a realización de probas específicas, pero sobre todo, unha observación das actividades cotiás, que se realizan ao longo do curso para detectar problemas e establecer medidas para solucionarlos. É fundamental valorar tanto os procedementos, como as actitudes, así como o conceptos que se van adquirindo.

Realizarase unha avaliación inicial ao principio do curso para planificar o traballo que debe realizar cada alumno: o profesorado terá en conta os informes individuais emitidos polo profesorado do curso anterior (agás no caso do alumnado de novo ingreso).

A avaliación será continua durante todo o curso, ou sexa, procesual. Ao termo do grao elemental e profesional haberá unha proba perante un tribunal que xulgue a capacidade do alumno para o acceso ao novo grao.

O procedemento de avaliación continua realizarase a través da observación nas clases semanais, utilizando as fichas de observación sistemática do alumno, que permiten o seguimento do seu progreso e destrezas. Tamén se incluírá neste proceso as audicións, concertos, e probas técnicas específicas que teñan lugar durante o curso. Para a avaliación dos obxectivos acadados e contidos asimilados, empregarase unha ficha de avaliación do alumno.

Haberá tamén unha coavaliación que implique a todo o grupo de alumnos entre si, incluíndo a autoavaliación e a avaliación do outro, sempre dende un punto de vista construtivo.

O mesmo profesor tamén deberá realizar unha autoavaliación do seu traballo segundo os progresos que teñan os seus alumnos, e o seu grao de motivación.

Criterios de cualificación

Aplicaranse as seguintes porcentaxes:

Dominio técnico e postura corporal	30%
Interpretación e musicalidade	50%
Memoria	10%
Traballo individual	10%

Para a cuantificación empregarase o baremo recollido nas Rúbricas de avaliación do ANEXO

A cualificación final será o resultado da ponderación das cualificacións obtidas nos trimestres. A ponderación realizarase na seguinte proporción: 1º trimestre 30%, 2º trimestre 30% e 3º trimestre 40%.

1ª avaliación (30%) 2ª avaliación (30%) 3ª avaliación (40%) Convocatoria ordinaria

Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

Os criterios para a concesión de ampliación de matrícula están regulados nas Normas de Organización e Funcionamento do centro (NOF), a disposición da comunidade educativa na páxina web.

Para conceder a ampliación de matrícula é necesario que o alumnado teña superado todos os obxectivos

sinalados para o curso que estea realizando. Ademais deberá de demostrar un grao de madurez e sensibilidade acorde co curso ao que pretenda promocionar.

Para tal fin realizarase unha proba que consistirá na interpretación dun repertorio que incluírá alo menos as obras, escalas, exercicios e ou estudos indicados nesta programación nos mínimos esixibles do curso avaliado.

Os criterios de avaliación serán os establecidos para o mesmo curso no que está. A proba valorarase do 1 ao 10 sendo necesaria unha cualificación de 5 puntos para superala e aplicando as seguintes porcentaxes de cualificación:

Dominio técnico e postura corporal	30%
Interpretación e musicalidade	60%
Memoria	10%

6.9.4. Medidas de recuperación

Plans de traballo para a superación de materias pendentes. O profesorado valorará a idoneidade das seguintes medidas:

- Programación de tarefas de carácter individual para reforzar os puntos débiles de cada alumno
- Adaptación das U. D. específicas aos requirimentos dos alumnos con problemas concretos.
- Realización de actividades complementarias de reforzo como :
 - Clases de reforzo fora do horario da clase individualizal
 - Intercambio de grabacións do estudo na casa
 - Programación da practica semanal baixo supervisión do seus pais/nais ou titores/as.

Procedementos de recuperación ordinarios

Tratándose de ensino con avaliación continua, o alumnado poderá recuperar cada avaliación acadando os contidos mínimos establecidos nesta programación para a seguinte avaliación.

Procedementos de avaliación nos casos en que a avaliación continua non é posible

Como se indica anteriormente, o procedemento xeral de avaliación é o da **avaliación continua** pero, se o profesor ou profesora da materia considera que non ten os datos necesarios para avaliar a algún alumno/a de xeito continuo por mor das faltas de asistencia reiteradas, deberá convocalo para unha única proba (que poderá ter varias partes), de carácter escrito, oral ou instrumental, en función da materia, na semana de exames previa a todas as sesións de avaliación. Neste caso o alumno ou alumna será convocado para dita proba cunha semana de antelación, alomenos.

Será o criterio do profesor ou profesora o que determine se un alumno ou alumna non pode ser avaliado seguindo os procedementos ordinarios da avaliación continua pero, en todo caso, o número de ausencias do alumno ou alumna deberá ser superior ao 50% das sesións de clase do trimestre.

A proba consistirá na interpretación do repertorio/escalas/estudos e ou exercicios indicados nesta programación para cada trimestre na temporalización do curso que corresponda.

Os criterios de cualificación de dita proba serán os propios do curso e aplicaranse as seguintes porcentaxes:

Dominio técnico e postura corporal	30%
Interpretación e musicalidade	60%
Memoria	10%

A non asistencia á proba será cualificada coa nota mínima (1) por parte do profesor ou profesora da materia na sesión de avaliación correspondente.

Proba extraordinaria de avaliación (para materias con cualificación negativa)

Para superar as probas de cada curso, o alumno deberá superar os contidos mínimos esixibles establecidos na presente programación, seguindo as indicacións da proposta de actividades de recuperación presentes no informe de avaliación negativa que lle será entregado polo profesor no mes de xuño.

Valorarase da seguinte forma:

- Donimio técnico 25%
- Postura corporal 25%
- Interpretación e musicalidade 25%
- Memoria 25%

6.9.5. Recursos didácticos

Escalas e arpexos:

- Sevcik. Escalas e arpexos
- C. Flesch: El sistema de escalas.

Métodos e estudos:

- Kreutzer: 42 Estudios.
- Fiorillo: 31 Estudios.
- Sevcik. Op.1, op.2 , op.7 op. 9 e op. 8
- Sitt, H.: Estudios de dobres cordas, op. 32.
- Polo, E.: 30 estudos de dobres cordas.
- Chailley, M. T.: 20 estudos expresivos en dobres cordas.
- Hofmann, R.: Estudios melódicos en dobres cordas.
- H. Whistler: "Introducing the positions" Vol. I e II.
- Hoffmeister, F. A.: Estudios para viola.
- Campagnoli: 41 Caprices.
- Mazas: Estudios especiais op.36.
- Specimen Sightreading Test (ABRSM), Grados 6-8
- Bruni, A. B.: 25 estudos para viola.
- Schradieck. "Escola da técnica de viola" Vol. I, II e III.

Pezas:

- Bach, J. S.: Suites nº 2, 3 e 4.
- Telemann, G. P.: 12 Fantasías (transcripción do viola).
- Leclair, J.M.: 6 sonatas para dúas violas op.12
- Stamitz, C.: Sechs duette für Zwei Violen. Schott.
- Stamitz, C.: Sonata para viola en Si b Maior. Schott.
- Hummel, J.N.: Sonata para viola en Mi b Maior.
- Hummel, J.N.: Fantasía.
- Glazunov, A.: Elexía, op. 44.
- Hindemith, P.: Trauermusik.
- Bloch, E.: Meditación e Procesional.
- Zelter: Concerto en Mi b Maior.
- Bach, J.C - Casadesus: Concerto para viola en do menor.
- Pleyel, I.: Concerto para viola op.31.
- Schubert, J.: Concerto en Do Maior.
- Hoffmeister, F.A.: Concerto en Si b Maior.
- Beethoven: Romanzas orixinais para viola.
- Glinka, M.: Sonata para viola e piano.
- Schumann, R.: Adagio e Allegro para viola e piano.
- Accolay: Concerto nº 1.
- Bruni, A. B.: 3 sonatas. Schott.
- Nardini, P.: 6 dúos. Schott.
- H. I. V. Biber: Pasacaglia
- Métodos e pezas que o profesor considere axeitadas

6.10. Curso: 6º de Grao profesional

6.10.1. Obxectivos

1. Desenvolver unha maior capacidade de estudio que permitan un meirande control das capacidades técnico-artísticas, aplicando progresivamente e con autonomía os novos coñecementos musicais, valorando o propio rendemento e o tempo empregado no estudio.
2. Continuar o desenvolvemento técnico-artístico do instrumento, tanto do golpes de arco básicos e virtuosísticos, como o fraseo e a técnica da man esquerda: articulación, velocidade, dixitación, dobres cordas, cambios de posición, vibrato, etc.
3. Desenvolver a capacidade de aplicar unha dixitación propia e arqueo, seguindo as normas e patróns estéticos adecuados.
4. Tocar escalas en tres oitavas cos seus arpexos e dobres cordas (sextas, terceiras e oitavas) con diferentes golpes de arco e velocidades.
5. Controlar permanentemente a afinación e perfeccionar continuamente a calidade sonora.
6. Interpretar un repertorio solístico e de conxunto que inclúa obras representativas de diferentes épocas e estilos de unha dificultade axeitada ao nivel.
7. Traballar e tocar Estudos e Caprichos con boa afinación, calidade de son, e tempo, dinámicas e estilo axeitados.
8. Afondar na aplicación dos coñecementos harmónicos, formais, históricos e estéticos, na busca dunha interpretación artística de calidade.
9. Adquirir cada vez un maior autocontrol necesario a través da experiencia de tocar en público como solista e en conxunto, fomentando a memorización do repertorio.
10. Continuar a desenvolver a capacidade da lectura a primeira vista cada vez a un maior nivel.
11. Continuar co hábito de escoitar música para afondar nos criterios interpretativos, e aplicar os novos coñecementos históricos, formais e estéticos na análise das obras estudadas.
12. Afondar no dominio das capacidades expresivas do instrumento, tanto a nivel tímbrico como técnico, buscando dentro das características interpretativas das obras o descubrimento das capacidades expresivas e individuais na interpretación.

6.10.2. Contidos

1. Traballo sobre a calidade do son, tendo en conta o peso, a velocidade e punto de contacto, e os distintos tipos de vibrato.
2. Afondamento nos principios de autopercepción, sensación corporal, autoescoita, e autoanálise a hora de lograr unha autonomía cada vez maior no estudo.
3. Escalas e arpexos en tres oitavas (solta, staccato e legato de 4, 8, 12 e 24 para as escalas e 3, 6 e 9 para os arpexos).
4. Dobres cordas con 3ª/7ª, 6ª/4ª e 8ª/2ªs.
5. Desenvolvemento dos acordes con extensións, arpexados, etc.
6. Desenvolvemento da polifonía no instrumento. Aplicación da escoita polifónica e da condución das diferentes voces.

7. Afondamento nos cambios de posición.
8. Afondamento na execución dos golpes e arco básicos e virtuosos.
9. Aplicación de diversos patróns rítmicos, articulacións e diferentes golpes de arco dentro das escalas, estudos e pasaxes concretos das obras.
10. Exercicios con harmónicos naturais e artificiais. Escalas con harmónicos artificiais.
11. Traballo de Estudos e Caprichos con boa afinación, calidade de son, e tempo, dinámicas e estilo axeitados.
12. Interpretación das obras de repertorio propostas para este curso, tendo en conta os diferentes estilos e a calidade do son, da afinación e dos recursos expresivos empregados.
13. Traballo analítico do fraseo tendo en conta os diferentes estilos, a harmonía, a agónica, etc..
14. Continuación do adestramento da memoria e da lectura a vista. Relación entre os aspectos formais e harmónicos coa memorización.
15. Audicións comparadas de obras de diferentes estilos e diferentes intérpretes para analizar de maneira crítica as características das diferentes versións, analizando a estrutura formal e harmónica da obra.

Temporalización e secuenciación dos contidos:

- 1º trimestre: Escalas e arpejos en tres oitavas (solto, staccato, e legato de 4, 8, 12 e 24 para as escalas; e 3, 6 e 9 para os arpejos). Escalas de sextas, terceiras e oitavas en dobres cordas. Desenvolvemento dos acordes. Estudos de dobres cordas. Afondamento na execución dos golpes de arco. Estudo con variacións de arco. Exercicios de cambios de posición. Traballo e interpretación dun Concerto con cadencia. Traballo analítico do fraseo, tendo en conta o estilo, a harmonía, a agónica, etc. Aplicación de diversos patróns rítmicos, articulacións e diferentes golpes de arco dentro das escalas, estudos e as obras. Relación entre os aspectos formais e harmónicos coa memorización. Audicións comparadas da obra traballada.
- 2º trimestre: Escalas e arpejos en tres oitavas (solto, staccato, e legato de 4, 8, 12 e 24 para as escalas; e 3, 6 e 9 para os arpejos). Escalas de sextas, terceiras, cuartas e oitavas en dobres cordas. Desenvolvemento da polifonía no instrumento. Aplicación da escoita polifónica e da condución das diferentes voces. Aplicación de diversos patróns rítmicos, articulacións e diferentes golpes de arco dentro das escalas, estudos e obras. Exercicios e escalas con harmónicos naturais e artificiais. Traballo e interpretación de Caprichos e estudos. Traballo e interpretación das obras programadas para o trimestre. Relación entre os aspectos formais e harmónicos coa memorización. Audicións comparadas das obras para analizar de maneira crítica as características das diferentes versións, analizando a estrutura formal e harmónica da obra
- 3º trimestre: Estudio das escalas e os arpejos, con maior velocidade e co emprego de ritmos irregulares e máis complexos. Exercicios de dobres cordas e cambios de posición. Traballo e interpretación das obras e dos estudos do repertorio propostas para este trimestre. Traballo sobre a calidade do son, tendo en conta o peso, a velocidade e punto de contacto, e os distintos tipos de vibrato. Aplicación das posibilidades sonoras e expresivas no contexto musical, estético, formal e histórico das obras interpretadas. Afondamento nos principios de autopercepción, sensación corporal, auto escoita, e autoanálise a hora de lograr unha cada vez maior autonomía no estudio.

6.10.3. Avaliación

Criterios de avaliación

1. Mostrar un grao de asimilación dos conceptos técnicos, tanto do brazo dereito (suxeición, condución, golpes de arco á corda e saltados, acordes, etc.), así como da man esquerda (articulación, cambios de posición, vibrato, desenvolvemento das dobres cordas etc.), e a coordinación de ambos brazos.
2. Demostrar un dominio práctico das diferentes técnicas no repertorio estudado. Executar o repertorio co control permanente da afinación e calidade de son.
3. Conservar unha postura corporal que permita unha correcta colocación do instrumento e favoreza a liberdade de movementos, un son de calidade e a coordinación de ambos brazos, nas diferentes técnicas asimiladas.
4. Tocar tres escala en tres oitavas e os seus arpxos con boa afinación e bo son, tendo en conta unha boa distribución do arco, cambios de posición fluídos e cambios de corda limpos, en catro, seis, oito, doce e vinte catro por arco para a escala e nove para os arpxos.
5. Tocar unha escala con diferentes ritmos e golpes de arco: detaché, staccato, legato, spiccato, saltillo e diferentes combinacións, con boa afinación, bo ritmo e limpeza de son.
6. Tocar escalas en dobres cordas: sextas, terceiras e oitavas.
7. Interpretar un repertorio que inclúa estudos, obras para solo, concertos, sonatas etc., empregando a técnica adquirida e os criterios estéticos aprendidos.
8. Interpretación unha gran parte do repertorio traballado de memoria.
9. Demostrar a capacidade de análise e desenvolvemento duns criterios interpretativos individuais dentro dos criterios axeitados a cada obra.
10. Mostrar en cada clase a capacidade de aprendizaxe progresivo e os hábitos de estudio adquiridos, así como a autonomía na resolución de problemas técnicos e interpretativos.

Mínimos esixibles

-1º trimestre:

- Unha escala e arpxos en tres oitavas . A escala interpretarase con diferentes ritmos e golpes de arco e solta, staccato e legato de 4 , 8 ,12 e 24. Os arpxos ligados de 3 e 6.
- Escalas de sextas, terceiras e octavas legadas de dous.
- Mecanismos con diferentes patróns de dedos e exercicios con cambios de posición.
- Un primeiro movemento Concerto con cadencia de memoria e un movemento lento de concerto.
- Un estudo con variacións de arco e outro de dobres cordas.
- Unha audición técnica .

-2º trimestre:

- Unha escala e arpxos en tres oitavas . A escala interpretarase con diferentes ritmos e golpes de arco e solta, staccato e legato de 4 , 8 , 12 e 24. Os arpxos ligados de 3 e 9.
- Escalas de sextas, terceiras e oitavas en dúas oitavas, legadas de dous.

- Unha peza de caracter virtuoso.
- Viola soa: 3 movementos das Suites de J.S. Bach, dous movementos das Sonatas e Partitas de J.S. Bach ou a Pasacaglia de Biber.
- Dous estudos: Un Capricho e un Estudio de estilo Clásico.
- Unha audición técnica.

-3º trimestre:

- Unha escala e arpejos en tres oitavas . A escala interpretarase con diferentes ritmos e golpes de arco e solta, staccato e legato de 4, 8, 12 e 24. Os arpejos ligados de 3 e 9.
- Escalas de sextas, terceiras e oitavas en dúas oitavas legadas de catro.
- Dous movementos de Sonata con piano o semellante.
- Un estudo o Capricho.
- Unha audición técnica.

Procedementos e ferramentas de avaliación

O proceso de avaliación comporta a realización de probas específicas, pero sobre todo, unha observación das actividades cotiás, que se realizan ao longo do curso para detectar problemas e establecer medidas para solucionarlos. É fundamental valorar tanto os procedementos, como as actitudes, así como o conceptos que se van adquirindo.

Realizarase unha avaliación inicial ao principio do curso para planificar o traballo que debe realizar cada alumno: o profesorado terá en conta os informes individuais emitidos polo profesorado do curso anterior (agás no caso do alumnado de novo ingreso).

A avaliación será continua durante todo o curso, ou sexa, procesual. Ao termo do grao elemental e profesional haberá unha proba perante un tribunal que xulgue a capacidade do alumno para o acceso ao novo grao.

O procedemento de avaliación continua realizarase a través da observación nas clases semanais, utilizando as fichas de observación sistemática do alumno, que permiten o seguimento do seu progreso e destrezas. Tamén se incluírá neste proceso as audicións, concertos, e probas técnicas específicas que teñan lugar durante o curso. Para a avaliación dos obxectivos acadados e contidos asimilados, empregarase unha ficha de avaliación do alumno.

Haberá tamén unha coavaliación que implique a todo o grupo de alumnos entre si, incluíndo a autoavaliación e a avaliación do outro, sempre dende un punto de vista construtivo.

O mesmo profesor tamén deberá realizar unha autoavaliación do seu traballo segundo os progresos que teñan os seus alumnos, e o seu grao de motivación.

Criterios de cualificación

Aplicaranse as seguintes porcentaxes:

Dominio técnico e postura corporal	30%
Interpretación e musicalidade	50%
Memoria	10%
Traballo individual	10%

Para a cuantificación empregárase o baremo recollido nas Rúbricas de avaliación do ANEXO

A cualificación final será o resultado da ponderación das cualificacións obtidas nos trimestres. A ponderación realizarase na seguinte proporción: 1º trimestre 30%, 2º trimestre 30% e 3º trimestre 40%.

1ª avaliación (30%) 2ª avaliación (30%) 3ª avaliación (40%) Convocatoria ordinaria

Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

Os criterios para a concesión de ampliación de matrícula están regulados nas Normas de Organización e Funcionamento do centro (NOF), a disposición da comunidade educativa na páxina web.

Para conceder a ampliación de matrícula é necesario que o alumnado teña superado todos os obxectivos sinalados para o curso que estea realizando. Ademais deberá de demostrar un grao de madurez e sensibilidade acorde co curso ao que pretenda promocionar.

Para tal fin realizarase unha proba que consistirá na interpretación dun repertorio que incluírá alo menos as obras, escalas, exercicios e ou estudos indicados nesta programación nos mínimos esixibles do curso avaliado.

Os criterios de avaliación serán os establecidos para o mesmo curso no que está. A proba valorarase do 1 ao 10 sendo necesaria unha cualificación de 5 puntos para superala e aplicando as seguintes porcentaxes de cualificación:

Dominio técnico e postura corporal	30%
Interpretación e musicalidade	60%
Memoria	10%

6.10.4. Medidas de recuperación

Plans de traballo para a superación de materias pendentes. O profesorado valorará a idoneidade das seguintes medidas:

- Programación de tarefas de carácter individual para reforzar os puntos débiles de cada alumno
- Adaptación das U. D. específicas aos requirimentos dos alumnos con problemas concretos.
- Realización de actividades complementarias de reforzo como :
 - Clases de reforzo fora do horario da clase individualizal
 - Intercambio de grabacións do estudo na casa
 - Programación da practica semanal baixo supervisión do seus pais/nais ou titores/as.

Procedementos de recuperación ordinarios

Tratándose de ensino con avaliación continua, o alumnado poderá recuperar cada avaliación acadando os contidos mínimos establecidos nesta programación para a seguinte avaliación.

Procedementos de avaliación nos casos en que a avaliación continua non é posible

Como se indica anteriormente, o procedemento xeral de avaliación é o da **avaliación continua** pero, se o profesor ou profesora da materia considera que non ten os datos necesarios para avaliar a algún alumno/a de xeito continuo por mor das faltas de asistencia reiteradas, deberá convocalo para unha única proba (que poderá ter varias partes), de carácter escrito, oral ou instrumental, en función da materia, na semana de exames previa a todas as sesións de avaliación. Neste caso o alumno ou alumna será convocado para dita proba cunha semana de antelación, alomenos.

Será o criterio do profesor ou profesora o que determine se un alumno ou alumna non pode ser avaliado seguindo os procedementos ordinarios da avaliación continua pero, en todo caso, o número de ausencias do alumno ou alumna deberá ser superior ao 50% das sesións de clase do trimestre.

A proba consistirá na interpretación do repertorio/escalas/estudos e ou exercicios indicados nesta programación para cada trimestre na temporalización do curso que corresponda.

Os criterios de cualificación de dita proba serán os propios do curso e aplicaranse as seguintes porcentaxes:

Dominio técnico e postura corporal	30%
Interpretación e musicalidade	60%
Memoria	10%

A non asistencia á proba será cualificada coa nota mínima (1) por parte do profesor ou profesora da materia na sesión de avaliación correspondente.

Proba extraordinaria de avaliación (para materias con cualificación negativa)

Para superar as probas de cada curso, o alumno deberá superar os contidos mínimos esixibles establecidos na presente programación, seguindo as indicacións da proposta de actividades de recuperación presentes no informe de avaliación negativa que lle será entregado polo profesor no mes de xuño.

Valorarase da seguinte forma:

- Donimio técnico 25%
- Postura corporal 25%
- Interpretación e musicalidade 25%
- Memoria 25%

6.10.5. Recursos didácticos

Escalas e arpexos:

- Sevcik. Escalas e arpexos
- C. Flesch: El sistema de escalas.

Métodos e estudos:

- Kreutzer: 42 Estudios.
- Fiorillo: 31 Estudios.
- Sevcik. Op.1, op.2 , op.7 op. 9 e op. 8

- Sitt, H.: Estudos de dobres cordas, op. 32.
- Polo, E.: 30 estudos de dobres cordas.
- Chailley, M. T.: 20 estudos expresivos en dobres cordas.
- H. Whistler: "Introducing the positions" Vol. I e II.
- Hoffmeister, F. A.: Estudos para viola.
- Campagnoli: 41 Caprices.
- Mazas: Estudos especiais op.36.
- Specimen Sightreading Test (ABRSM), Grados 6-8
- Rode: 24 caprichos para viola solo.
- Schradieck. "Escola da técnica de viola" Vol. I, II e III.

Pezas:

- Bach, J. S.: Suites orixinais para violonchelo.
- Bach, J. S.: Sonatas e Partitas orixinais para vioín.
- Telemann, G. P.: 12 Fantasías (transcrición do viola).
- Leclair, J.M.: 6 sonatas para dous violas op.12
- Stamitz, C.: Sechs duette für Zwei Violen. Schott.
- Stamitz, C.: Sonata para viola en Si b Maior. Schott.
- Hummel, J.N.: Sonata para viola en Mi b Maior.
- Hummel, J.N.: Fantasía.
- Beethoven: Romanzas orixinais para viola.
- Hindemith, P.: Trauermusik.
- Bloch, E.: Meditación e Procesional.
- Bach, J.C - Casadesus: Concerto para viola en do menor.
- Stamitz, C.: Concerto en Re Maior.
- Schubert, J.: Concerto en Do Maior.
- Hoffmeister, F.A.: Concerto en Si b Maior.
- Hoffmeister, F.A.: Concerto en Re Maior.
- Glinka: Sonata para viola e piano
- Schubert, F.: Sonata "Arpeggione" (1º e 2º movementos)
- Schumann, R.: Adagio e Allegro.
- Bruch, M.: Romanza para viola.
- Nardini, P.: 6 dúos. Schott.
- H. I. V. Biber: Pasacaglia
- Jacob, G.: Variacións para viola soa.
- Reger, M.: Suites para viola soa.

- Métodos e pezas que o profesor considere axeitadas.

7 Procedementos de avaliación e seguimento da programación didáctica

O departamento de corda, en reunión ordinaria de carácter mensual, procederá a avaliar o seguimento da programación didáctica polo profesorado e alumnado. A tal efecto, el profesorado dispón dunha ficha de observación sistemática do alumnado, dunha ficha de avaliación inicial do mesmo (ambas nos anexos desta programación) e dun caderno de aula.

No caso de atopar problemas para o correcto seguimento da programación, o profesorado poderá propoñer unha adaptación curricular para o alumnado afectado.

8 Procedementos para realizar a avaliación interna do departamento

No comezo do curso escolar o Departamento de Corda establecerá o protocolo oportuno para a realización da avaliación interna do mesmo.

9 ANEXOS

9.1. Probas de acceso 1º de grao profesional

As parte A da proba consistirá na interpretación co instrumento de tres obras pertencentes a distintos estilos, podendo ser unha delas un estudio das cales, como mínimo, unha deberá interpretarse de memoria.(debe consultarse o listado orientativo de obras de 4º de Grao Elemental reflectido na presente programación). O Tribunal poderá aceptar a interpretación de movementos de obras nos casos de gran duración ou dificultade do repertorio.

Para superar esta parte da proba cumpre ter unha cualificación mínima de cinco puntos sobre dez.

OBSERVACIÓNS:

- Para a realización do exercicio A da proba naquelas obras que así o requiran, os aspirantes deberán aportar os seus músicos acompañantes.
- Os aspirantes deberán presentarse con partituras orixinais e presentar dúas copias das mesmas, así como un listado por escrito do repertorio a interpretar (ou enviar por correo electrónico unha copia das partituras, segundo instrucións que o centro publique na convocatoria).

Contidos

Os contidos que os aspirantes deben demostrar e que serán avaliados e cualificados nesta proba corresponden cos descritos para 4º curso de grao elemental na presente programación, que son os seguintes:

- Aprendizaxe dos elementos expresivos básicos da música. O estilo, os matices e as dinámicas.
- Estudio sistemático das tres primeiras posicións e dos cambios de posición e inicio do traballo de posicións máis altas.
- Desenvolvemento do vibrato.
- Control dos distintos recursos expresivos: vibrato, glissando, portamento e diferentes ataques.
- Estudio dos golpes de arco básicos: detaché, legato, martelé, staccato lento e portato, coas súas combinacións, ademais do perfeccionamento do spiccato
- Escalas en dúas oitavas con cambios de posición e arpexos, con diferentes golpes de arco. Iniciación ás tres oitavas na viola (Do M).
- Ampliación do traballo das dobres cordas.
- Iniciación aos acordes de 3 e 4 notas.
- Exercicios de articulación da man esquerda e de desenvolvemento da velocidade. Trilos e outras ornamentacións.
- Técnicas de estudio e memorización.
- Lectura a primeira vista.
- Lectura en Do en 3ª e Sol.
- Estructuras formais das obras interpretadas polo alumno.

Criterios de avaliación e cualificación

Os seguintes criterios de avaliación aplicaranse a cada unha das obras ou estudos que compoñen as probas de acceso.

1. Colocación corporal: Este criterio permite valorar a posición corporal do alumno, a súa capacidade psicomotriz, a correcta colocación do instrumento e de ambas mans.
2. Técnica do instrumento: Este criterio permite valorar o grao de dominio técnico do alumno e a correcta utilización das posibilidades do seu instrumento.
 - a) Técnica do arco: golpes de arco; cambios de corda; diferentes articulacións, etc.
 - b) Técnica da man esquerda: afinación; articulación, etc.
3. Técnica xeral: Este criterio permite valorar os recursos do alumno para interpretar con corrección unha partitura e o seu grao de asimilación: memoria; calidade do son; afinación; concentración, etc.
4. Musicalidade e interpretación: Este criterio permite valorar a comprensión que ten o alumno da obra así como a súa capacidade para expresar a través do seu instrumento: tempo; fraseo; matices, etc.

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

- Dominio técnico e postura corporal 30%
- Interpretación e musicalidade 60%
- Memoria 10%

LEXISLACIÓN APLICABLE:

Orde do 28 de xullo de 2008 pola que se regulan as probas de acceso ás ensinanzas

profesionais de música. Decreto 203/2007, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música. Circular 15/2011 da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa.

9.2. Probas de acceso a outros cursos

ELEMENTAL

A parte A da proba de acceso de 2º, 3º e 4º de Grao Elemental avaliará a interpretación co instrumento de dúas obras de libre elección e unha obra ou exercicio a primeira vista proposto polo tribunal, do nivel correspondente ao curso inmediatamente anterior ao que se opte(debe consultarse a listaxe de obras orientativas do curso inmediatamente anterior ao que se presente reflectido na presente programación). O Tribunal poderá aceptar a interpretación de movementos de obras nos casos de gran duración ou dificultade do repertorio.

Para a superacion desta parte da proba será necesario acadar unha nota mínima de 5 sobre 10.

OBSERVACIÓNS:

- Os aspirantes deberán aportar os seus músicos acompañantes.
- O alumnado deberá aportar as partituras orixinais para a súa interpretación perante o tribunal e dúas copias das mesmas (ou enviar copia por correo electrónico se o indicase a convocatoria do centro), así como unha listaxe por escrito do repertorio a interpretar.
- Para obter a cualificación mínima de 5 esixírase cumprir, en cada unha das obras ou estudos presentados, os obxectivos e contidos mínimos establecidos para o curso inmediatamente anterior ao que se presenta (recollidos na programación didáctica).
- Os aspirantes interpretarán, polo menos, unha das obras ou estudo de memoria.
- Nas programacións didácticas pódese consultar a relación de obras e estudos proposta para cada curso, sendo esta orientativa, podéndose presentar un repertorio de similar dificultade.

Criterios de avaliación e cualificación

Os seguintes criterios de avaliación aplicaranse a cada unha das obras ou estudos que compoñen as probas de acceso.

1. Colocación corporal: Este criterio permite valorar a posición corporal do alumno, a súa capacidade psicomotriz, a correcta colocación do instrumento e de ambas mans.
2. Técnica do instrumento: Este criterio permite valorar o grao de dominio técnico do alumno e a correcta utilización das posibilidades do seu instrumento.
 - a) Técnica do arco: golpes de arco; cambios de corda; diferentes articulacións, etc.
 - b) Técnica da man esquerda: afinación; articulación, etc.
3. Técnica xeral: Este criterio permite valorar os recursos do alumno para interpretar con corrección unha partitura e o seu grao de asimilación: memoria; calidade do son; afinación; concentración, etc.
4. Musicalidade e interpretación: Este criterio permite valorar a comprensión que ten o alumno da obra así como a súa capacidade apra expresar a través do seu instrumento: tempo; fraseo; matices, etc.
5. Lectura a primeira vista: Este criterio permite valorar a capacidade do alumno de interpretar un fragmento a primeira vista: ritmo; afinación; tempo; carácter, etc.

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

- Dominio técnico e postura corporal 30%
- Interpretación e musicalidade 50%
- Memoria 10%
- Lectura a vista 10%

PROFESIONAL

A parte A da probas consistirán na Interpretación no instrumento de tres obras de distintos estilos, do nivel correspondente ao curso inmediatamente anterior ao que se opte e das cales, como mínimo, unha deberá interpretarse de memoria. (Debe consultarse a listaxe de obras orientativas do curso inmediatamente anterior ao que se presente reflectido na presente programación). O Tribunal poderá aceptar a interpretación de movementos de obras nos casos de gran duración ou dificultade do repertorio.

Para superar esta parte da proba cumpre ter unha cualificación mínima de cinco puntos sobre dez.

OBSERVACIÓNS

- Para a realización do exercicio os aspirantes deberán aportar os seus músicos acompañantes.
- Os aspirantes deberán presentarse con partituras orixinais para a súa interpretación perante o tribunal e dúas copias das mesmas (ou enviar as mesmas por correo electrónico no caso de que así o solicite a convocatoria do centro), así como un listado por escrito do repertorio a interpretar .

Criterios de avaliación e cualificación

Os seguintes criterios de avaliación aplicaranse a cada unha das obras ou estudos que compoñen as probas de acceso.

1. Colocación corporal: Este criterio permite valorar a posición corporal do alumno, a súa capacidade psicomotriz, a correcta colocación do instrumento e de ambas mans.
2. Técnica do instrumento: Este criterio permite valorar o grao de dominio técnico do alumno e a correcta utilización das posibilidades do seu instrumento.
 - a) Técnica do arco: golpes de arco; cambios de corda; diferentes articulacións, etc.
 - b) Técnica da man esquerda: afinación; articulación, etc.
3. Técnica xeral: Este criterio permite valorar os recursos do alumno para interpretar con corrección unha partitura e o seu grao de asimilación: memoria; calidade do son; afinación; concentración, etc.
4. Musicalidade e interpretación: Este criterio permite valorar a comprensión que ten o alumno da obra así como a súa capacidade apra expresar a través do seu instrumento: tempo; fraseo; matices, etc.

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

- Dominio técnico e postura corporal 30%
- Interpretación e musicalidade 60%
- Memoria 10%

9.3. Criterios para a obtención dos premios fin de grao

Segundo a Orde do 10 de marzo de 2009, polo que se regula o procedemento para a obtención de matrícula de honor e premio de fin de grao para as ensinanzas de música e danza, o premio fin de grao concederáase ao alumnado que cumpla os dous seguintes requisitos:

- Rematar os estudos profesionais de música cunha cualificación media de 8, polo menos, no último curso.
- Superar a proba anual correspondente ao final do curso, que deberá ser de carácter práctico e será valorada por un tribunal constituído para tal fin. Os criterios valorativos para a obtención do premio fin de grao establecidos pola Comisión de Coordinación Pedagóxica do centro son comúns para todas as especialidades, pódense consultar no centro ou na súa páxina web.

9.4. Bibliografía para o uso do alumnado

- Fischer, Simon: Basics and Practice.
- Galamian, Ivan: Principles of viola playing and teaching.
- Flesch, Carl: The art of viola playing.
- Flesch, Carl: Los problemas del sonido en el viola. Real Musical.
- Hoppenot, Dominique: El viola interior.
- Coso, Jose Antonio: Tocar un instrumento.
- Sardá Rico, Esther: En forma. Ejercicios para músicos.
- Nelson, Sheila: The viola and Viola. History, structure, techniques.
- Menuhin, Y. and Primrose, W.: viola and Viola.
- Riley, Maurice: The History of the viola. Vol. I , II.
- Barrett, Henry: The Viola. Complete guide for teachers and students.
- Barbacci, R.: Educación de la memoria musical. Ricordi.
- Dart, Thurston: La interpretación musical.

9.5. Fichas de avaliación (inicial e sistemática) e rúbricas

FICHA DE AVALIACIÓN INICIAL DO ALUMNO	
Nome do alumno:	
Materia:	
Profesor:	
Curso:	
Obxectivos / Contidos do curso anterior non acadados	
Técnica de arco	
Técnica de man esquerda	
Escalas/ Exercicios, Repertorio	
Ritmo/Lectura/ Teoría	
Musicalidade	
Situación do entorno familiar. Situación emocional do alumno.	
ACCESO Á EDUCACIÓN TELEMÁTICA	
¿Dispón de acceso a internet? SÍ ☐ NON ☐	
¿Dispón de dispositivos que permiten a conexión telemática? SÍ ☐ NON ☐	
¿Qué sistema emprega?	
Comentarios:	

FICHA DE OBSERVACIÓN SISTEMÁTICA DO ALUMNO

Alumno:		Mes:			Curso:
CONTIDOS	1ª Semana	2ª Semana	3ª Semana	4ª Semana	
Técnica de arco					
Man esquerda					
Estudos					
Obras					
Escalas e arpexios					
Traballo na casa					
Revisión de contidos pasados					
Actitude e esforzo					
Coidado do instrumento e material					
OBSERVACIÓNS					

Rúbrica de avaliación trimestral

AVALIACIÓN	GRAO DE COMPETENCIA						
1. POSICIÓN DO CORPO E DOMINIO TÉCNICO (30%)	NON COMPETENTE	MELLORABLE	BÁSICA	MEDIA	AVANZADA	EXCELENTE	PUNTUACIÓN
Posición do instrumento e dominio técnico	0	1,2	1,5	1,95	2,25	3	
2. INTERPRETACIÓN E MUSICALIDADE (50%)	NON COMPETENTE	MELLORABLE	BÁSICA	MEDIA	AVANZADA	EXCELENTE	PUNTUACIÓN
Traballo de interpretación nas clases	0	1,2	1,5	1,95	2,25	3	
Interpretación en audicións e concertos	0	0,8	1	1,3	1,5	2	
3. MEMORIA (10%)	NON COMPETENTE	MELLORABLE	BÁSICA	MEDIA	AVANZADA	EXCELENTE	PUNTUACIÓN
Traballo de memorización nas clases	0	0,2	0,25	0,33	0,38	0,5	
Interpretación de memoria nas audicións	0	0,4	0,5	0,65	0,75	1	
4. TRABALLO INDIVIDUAL (10%)	NON TRABALLA	MELLORABLE	BÁSICA	MEDIA	AVANZADA	EXCELENTE	PUNTUACIÓN
Organización e planificación do traballo individual	0	0,4	0,5	0,65	0,75	1	
Complimento do traballo individual	0	0,4	0,5	0,65	0,75	1	
NOTA AVALIACIÓN							

AVALIACIÓN FINAL	1ª AVALIACIÓN (30%)	2ª AVALIACIÓN (30%)	3ª AVALIACIÓN (40%)	NOTA FINAL
------------------	---------------------	---------------------	---------------------	------------

Rúbrica de avaliación extraordinaria

Rúbrica de avaliación extraordinaria							
	GRAO DE COMPETENCIA						
	NON COMPETENTE	MELLORABLE	BÁSICA	MEDIA	AVANZADA	EXCELENTE	PUNTUACIÓN
1. POSICIÓN DO CORPO E DOMINIO TÉCNICO (30%)	NON COMPETENTE	MELLORABLE	BÁSICA	MEDIA	AVANZADA	EXCELENTE	PUNTUACIÓN
Posición do instrumento e dominio técnico	0	1,2	1,5	1,95	2,25	3	
2. INTERPRETACIÓN E MUSICALIDADE (60%)	NON COMPETENTE	MELLORABLE	BÁSICA	MEDIA	AVANZADA	EXCELENTE	PUNTUACIÓN
Interpretación das escalas, estudos e obras	0	2,4	3	3,9	4,5	6	
3. MEMORIA (10%)	NON COMPETENTE	MELLORABLE	BÁSICA	MEDIA	AVANZADA	EXCELENTE	PUNTUACIÓN
Interpretación de memoria	0	0,4	0,5	0,65	0,75	1	
				NOTA FINAL			

RUBRICA DE AVALIACIÓN PARA PROBAS DE ACCESO 1º CURSO DE GRAO PROFESIONAL

	GRAO DE COMPETENCIA						
1. POSICIÓN DO CORPO E DOMINIO TÉCNICO (30%)	NON COMPETENTE	MELLORABLE	BÁSICA	MEDIA	AVANZADA	EXCELENTE	PUNTUACIÓN
Posición do instrumento e dominio técnico	0	1,2	1,5	1,95	2,25	3	
2. INTERPRETACIÓN E MUSICALIDADE (60%)	NON COMPETENTE	MELLORABLE	BÁSICA	MEDIA	AVANZADA	EXCELENTE	PUNTUACIÓN
Interpretación Obra 1	0	0,8	1	1,3	1,5	2	
Interpretación Obra 2	0	0,8	1	1,3	1,5	2	
Interpretación Obra 3	0	0,8	1	1,3	1,5	2	
3. MEMORIA (10%)	NON COMPETENTE	MELLORABLE	BÁSICA	MEDIA	AVANZADA	EXCELENTE	PUNTUACIÓN
Interpretación de memoria	0	0,4	0,5	0,65	0,75	1	
				NOTA FINAL			

RUBRICA DE AVALIACIÓN. PRuebas DE ACCESO A 2º, 3º, 4º, 5º e 6º CURSOS DE GRAO PROFESIONAL

	GRAO DE COMPETENCIA						
1. POSICIÓN DO CORPO E DOMINIO TÉCNICO (30%)	NON COMPETENTE	MELLORABLE	BÁSICA	MEDIA	AVANZADA	EXCELENTE	PUNTUACIÓN
Posición do instrumento e dominio técnico	0	1,2	1,5	1,95	2,25	3	
2. INTERPRETACIÓN E MUSICALIDADE (60%)	NON COMPETENTE	MELLORABLE	BÁSICA	MEDIA	AVANZADA	EXCELENTE	PUNTUACIÓN
Interpretación Obra 1	0	0,8	1	1,3	1,5	2	
Interpretación Obra 2	0	0,8	1	1,3	1,5	2	
Interpretación Obra 3	0	0,8	1	1,3	1,5	2	
3. MEMORIA (10%)	NON COMPETENTE	MELLORABLE	BÁSICA	MEDIA	AVANZADA	EXCELENTE	PUNTUACIÓN
Interpretación de memoria	0	0,4	0,5	0,65	0,75	1	
				NOTA FINAL			

RUBRICA DE AVALIACIÓN PARA PRUBAS DE ACCESO A OUTROS CURSO

CONTIDOS DA PROBA	GRAO DE COMPETENCIA						
1. POSICIÓN DO CORPO E DOMINIO TÉCNICO (30%)	NON COMPETENTE	MELLORABLE	BÁSICA	MEDIA	AVANZADA	EXCELENTE	PUNTUACIÓN
Posición do instrumento e dominio técnico	0	1,2	1,5	1,95	2,25	3	
2. INTERPRETACIÓN E MUSICALIDADE (50%)	NON COMPETENTE	MELLORABLE	BÁSICA	MEDIA	AVANZADA	EXCELENTE	PUNTUACIÓN
Interpretación Obra 1	0	1	1,25	1,63	1,88	2,5	
Interpretación Obra 2	0	1	1,25	1,63	1,88	2,5	
3. MEMORIA (10%)	NON COMPETENTE	MELLORABLE	BÁSICA	MEDIA	AVANZADA	EXCELENTE	PUNTUACIÓN
Interpretación de memoria	0	0,4	0,5	0,65	0,75	1	
4. LECTURAA PRIMEIRA VISTA (10%)	NON COMPETENTE	MELLORABLE	BÁSICA	MEDIA	AVANZADA	EXCELENTE	PUNTUACIÓN
Lectura correcta das notas e do ritmo	0	0,4	0,5	0,65	0,75	1	
NOTA PROBA DE ACCESO							